

RIPPL-RÓNAI MŰZEUM

K. A. 100.

Telefon: 23-74. — Postafiók: 70.

863

863

RIPPL-RÓNAI MŰZEUM

K. A. 100.

Telefon: 23-74. — Postafiók: 70.

A kiállítási jegyzék száma *61*

A könyv ára	{ bélyeg . . . 15 kr. } { nyomtatás és kiállítás 10 kr. }	összesen
		25 kr.

Szolgálati (cseléd-) könyv.

Folyó számmal ellátott 40 oldallal.

Martin Mátyás számára.

Született *Minden* községben,

(Völgyes) Jászágó járásban,
Palina megyében, (kerületben stb.)

Magyar országban,

Illetékes *Minden* községben,

járásban,

Minden megyében, kerületben,

országban.

Kiadatott a *Bonyhádi főispán* hivatal által

189 *5* évi *február 7.* n.

Palina
szolgabíró

Személyleírás:

Születési év 1880
 Vallása rom. kath.
 Termete nyúlós
 Arcza hosszú
 Szeme barna
 Szemöldöke ferde
 Orra széles
 Szája széles
 Haja barna
 Fogai épek
 Szakála széles
 Különös ismertető jelei széles
 Sajátkezű aláírása iszó Ist

E cselédkönyv a következő okmányok alapján állított ki:

Mesőriző bizonyítvány
vagy

K i v o n a t

a cseléd és gazda közötti viszonyt szabályozó
 1876-ki XIII. törvénycikkelyből.

I. FEJEZET.

A cselédekre vonatkozó általános intézkedések.

1. §. A cseléd és gazda közötti viszony a két fél között közös megegyezéssel létrejött írás- vagy szóbeli szolgálati szerződésen alapul.

Az, ki magát szerződésileg bizonyos háztartási vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatoknak legalább is egy havi időtartamon át bérért való teljesítésére kötelezi, cselédnek,

az pedig, ki a szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles, gazdának nevezetik.

2. §. A cseléd, a fentebbiek alapján történt szolgálatba való lépésével a gazda, illetőleg családja háznépének tagjává válik, miből mindkét félre nézve a pusztán anyagi kötelezettségeken túlmenő, a jelen törvényben körülírt viszonyos jogok és kötelezettségek támadnak.

3. §. Nem tekintetnek cselédeknek:

a) azok, kik tudományos előkészültséget s általában magasb műveltséget feltételező, habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesítenek;

b) azok, kik személyes és bizonyos időre folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötelve, mint például kereskedő- és iparos-segédék, tanoncok, gyári és iparos munkások stb; végre

c) azok, kik háztartási és gazdasági teendőkre ugyan, de naponkénti díjazás mellett, vagy bizonyos részért vannak lekötelve, például napszámosok, részes munkákat teljesítők, szak, szakmányosok, varrónók stb.

4. §. Családi viszonyok között a cselédség fogadása rendszerint a családfőt, a férfit illeti, de a ház körül és belszolgálatra való cselédeket a ház asszonya is fogadhat fel, nézetkülönbség esetében azonban a férj szava ezekre nézve

is döntő, ki ily cselédet, ha már szolgálatban állott, a törvényes felmondási idő megtartása mellett elbocsáthat.

5. §. A férj illetőleg a családfő cselédelfogadási és elbocsátási jogát megbízottjára is átruházhatja, ez átruházásnak megtörténte azonban kétség esetében bebizonyítandó.

6. §. A ki mint cseléd akar alkalmaztatni, annak saját személye felett törvény szerint szabadon kell rendelkezhetni.

7. §. Ha atyai hatalom vagy gyámság alatt álló egyén akar beszegődni, arra az atya vagy gyám beleegyezése szükséges.

Ha az atya vagy gyám a beleegyezést alapos ok nélkül megtagadja, azt a cselédügyben illetékes elsőfoku hatóság (15. §.) pótolhatja, fenmaradván az atyának vagy gyámnak felügyelési, esetleg felelősségi joga, mely utóbbi azonban végleges elintézéséig a hatósági felelősséget határozatnak fogadatosítást meg nem akaszthatja.

8. §. A cselédkönyv (69. §.) előmutatásával történt beszegődés a gazdára nézve azon jogi védelmet állapítja meg, hogy a beszegődés az atya vagy gyám beleegyezésével történt.

9. §. Férjnél levő asszonyok, ha férjeik elsenzik, nem léphetnek szolgálatba. Kivételnek e szabály alól a férjeiktől törvényesen, akár ideiglenesen, akár végképen elválasztott asszonyok.

10. §. Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi-tengerész vagy honvéd cselédnek szegődik, s a katonai hatóság által behivatik, a cselédi szerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszűnik.

Hasonló eset áll azokra nézve is, kik ujoncz állítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben, ha tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a cselédszerződési viszonyt meg nem szünteti, s az ily cseléd magát, ha az alól a gazda fel nem menti, vagy azzal ez időre máskép ki nem egyezik, helyettesíteni tartozik. Ki e helyettesítést nem teljesíti, a gazdát távollétének idejére bérének arányában kárpótolni köteles.

Katonai szolgálatba való önkéntes beállítás esetében pedig a cseléd a gazdának kártérítéssel tartozik.

A szolgálati szerződésről.

11. §. A szolgálati szerződés úgy írásban mint szóval is köthető.

12. §. A szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésétől függ.

13. §. Érvénytelen azonban az oly szerződés, mely meghatározott számú évek, hónapok, hetek vagy napok számában ki nem fejezhető, tehát biznnyalan időre köttetik, vagy a mely legalább annyiban korlátozva nem lenne, hogy mindkét fél a jelen törvény értelmében megengedett felmondás után a szerződéstől visszaléphessen.

14. §. A jó erkölcsökbe vagy törvénybe ütköző cselekményekre, daczára az ellenkező szerződésnek, senki sem kötelezhető.

15. §. Ha a szerződés alkalmával fogláló is adatott és elfogadattott, az csak annak bizonyítékául szolgál, hogy a szolgálati szerződés tényleg megkötött.

A fogláló bármily csekély összegből állhat, s az — ha csak szegődéskor az ellenkező ki nem köttetett — a kialakított bérebe betutandó.

16. §. A foglalónak egyoldalú visszaadása a szerződés érvényét nem szünteti meg; kivételnek azon esetek, a melyben e cseléd a jelen törvény (10. és 22. §.) értelmében nem köteles szolgálatba lépni.

17. §. Ugyanazon időre több helyre szegődni, vagy több gazdától venni fel foglalót, 5 frttól 20 frtig terjedő bírság, vagy két forintot egy napra számítva, megfelelő elzárás büntetés terhe alatt tilos.

18. §. Azon cseléd, ki több gazdához szegődött, vagy több gazdától vett fel foglalót, azon gazdához köteles szolgálatba lépni, a kivel e 11. §. értelmében először szerződött — ha ez őt elfogadni akarja. A többieknek — menyiben a megelőző szerződésről tudomásuk nem volt, — az általok netán adott fogláló visszatérítésén kívül a cselédszerzési díjak és költségek, ugyszintén egyébként netán szenvedett káruk a cseléd által megtérítendő.

19. §. A gazda, ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva elfogad, a foglalót veszti, és ezenkívül 10—40 frtig terjedő bírsággal fenytendő.

20. §. Megkötöttén a jelen törvény értelmében a szerződés, a gazda köteles a fogadott cselédet elfogadni, az pedig tartozik szegődési helyére belépni, s ez utóbbi ellenében nem érvényesítheti azt, hogy előbbi gazdájával újból kiegyezett.

21. §. A szerződés megkötése után nem köteles a gazda a cselédet elfogadni:

a) ha a gazda a cseléd hűsége, vagy erkölcsi magaviselete iránt utólag alapos kifogásokat érvényesít, vagy ha a cselédre nézve azon esetek valamelyike áll be, melyek miatt az 52. §. értelmében a gazda jogosítva van, cselédet rögtön vagy felmondás nélkül elbocsátani;

b) ha a cseléd előbb észre nem vett undorító vagy ragályos nyavalyában szenved;

c) ha a cseléd már előbb szolgálatába beállani vonakodott;

d) ha a gazdát időközben véletlen elemi csapás, árvíz, vagy tüzvész érné, mely miatt cselédei számát apasztani kénytelen volna.

Ez esetben azonban a gazda a cselédet legfeljebb három nap alatt tartozik értesíteni, s a foglaltó visszatérítésére — kivéven a d) esetét, melyben azt elveszti — igényt tarthat.

22. §. A szerződés megkötése után nem köteles a cseléd szolgálatba lépni:

a) ha időközben oly betegség vagy állapotba esik, mely őt a szolgálatra képtelenné teszi;

b) ha a női cseléd férjhez megy, és a férj beleegyezését általában megtagadja, hogy neje szolgálati viszonyba lépjen;

c) ha a cselédre időközben oly örökség száll, mely annak jelenlétét szükségessé teszi, ez esetben azonban alkalmas helyettesről tartozik gondoskodni;

d) ha a cselédnél a nélkül, hogy ez a beszegődés alkalmával kikötöttet volna, az kívántatnék, hogy gazdáját kövesse akkor is, midőn az lakását más községbe teszi át;

e) ha családi viszonyai úgy változnának, hogy honléte elkerülhetlenül szükségessé vált.

Mindezen körülmények szükség esetén bizonyítandók, s a cseléd köteles a felvett foglaltót visszaadni, kivéven a c) esetét, ha alkalmas helyettest állított.

23. §. Azon gazda, ki a szegődött cseléd befogadását a 21. §. esetein kívül megtagadná, az adott foglaltót veszti és a cselédet ép úgy kártalanítani tartozik, mint a szolgálatból alapos ok nélkül való elbocsátás esetében (56. §.).

24. §. A cseléd pedig, ki a 22. §. esetein kívül azon szolgálatba, melyre szegődött, beállani vonakodik, a gazda kívánatára arra hatóságilag kényszerítendő.

25. §. Ha a kényszer-rendszabályok célhoz nem vezetnének, akár találjon a gazda más cselédet, akár nem, köteles a cseléd a gazdának az okozott kárt megtéríteni, s a fogla-

lót visszaadni, azonfelül pedig 2—20 frtig terjedhető bírsággal, fizetésképtelenség esetében megfelelő (107. §.) elzárással fenytendő.

A gazda kötelességeiről.

26. §. Ha a bér, ellátás, ruházat stb. iránt a szerződés alkalmával határozott kikötések nem történtek volna, a cselédet oly bér és ellátás illeti, mint a milyen a vele hasonló foglalkozású cselédnek a szolgálat helyén, illetőleg annak legközelebbi vidékén legtöbb esetben adatni szokott. Ajándékokra a cseléd igényt nem tarthat, ezek merőben a gazda jóakaratától függenek.

27. §. Bér ruhás cselédeknel arra nézve, hogy a bér egy részét képező ruházatnak mily idejű szolgálat után mennyi része illeti a cselédet, az egyezés dönt — ennek nem létében a ruhailletmény meghatározására a megelőző szikkasz határozatai alkalmazandók.

28. §. Köteles a gazda a cselédnek kialakított, vagy a 26. §. értelmében megállapított bérét és egyéb illetményeit a meghatározott, illetőleg szokásos időközben pontosan kiadni, a kikötött étkezést pedig egészséges minőségben s elegendő mennyiségben kiszolgáltatni.

29. §. Köteles a gazda módot nyújtani és felügyelni arra, hogy a szolgálatba lépett tanköteles gyermekek és ifjak a népiskolai oktatás tárgyában keletkezett 1868. XXXVIII. t. cikknek teljesen megfelelőleg rendesen járjanak az iskolába.

Valamint köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje — annélkül hogy kötelességét mulasztaná, időről-időre a saját hitfelekezeti isteni tiszteletben résztvehessen.

30. §. Köteles a gazda ügyelni arra, hogy cselédje mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, továbbá, hogy cselédje testi erejét meghaladó vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltesse.

31. §. Tanköteles gyermekeknel a fentebbieken kívül különösen köteles a gazda felügyelni, hogy azok olyan időben és olyan munkanemekre ne alkalmaztassanak, melyek a gyermek cseléd testi kifejlődését és növelését akadályoznák vagy veszélyeztetnék.

32. §. Ha a cseléd a szolgálati idő alatt saját és gazdája hibáján kívül megbetegszik, ápoltatásáról és gyógyításáról akár a kórházban, akár azonkívül a gazda tartozik gondoskodni s pedig az 1875. évi III. t. cz. 1. §-a értelmében leg-

feljebb egy hónapig terjedő időtartamra, melyre a cselédnek, ha különben teljes ellátásban részesül bér nem jár. — Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszűnik, s az idézett törvény 2. §-ának intézkedései lépnek életbe.

33. §. Ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg, a gazdának fentebbi kötelezettsége a beteg cselédnek teljes felgyógyulásik, esetleg 30 napon túl is tart, s a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó.

34. §. Ha végre a cseléd betegségét annak könnyelmű vagy erkölcstelen életmódja, általában saját hibája okozá, a gazda gyógyítása és ápoltatási — s mennyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszűnik, s az átszáll az ekként beteggé lett cselédre, vagy annak fizetni köteles rokonaira, esetleg pedig az 1875. III. t. cz. 2. §-a alkalmazandó.

A cseléd köteleességeiről.

35. §. Köteles a cseléd mindazon munkát, melyekre szegődött, hiven pontosan s legjobb tehetsége szerint teljesíteni.

A cseléd tartozik, mennyiben erejét vagy képességét túl nem haladja, rövid időre szakmájának természetével nem ellenkező, attól messze nem eső oly szolgálatot is teljesíteni, melyre nem szegődött, az esetben, ha arra hivatott cseléd társa megbetegszik, vagy távol van, vagy annak teljesítésében más okok által hátráltatnék.

36. §. Azon cseléd ellen, ki szerződés szerű vagy az előző szakasz második kikezdésében körülírt kötelezettségeinek teljesítését bármi ürügy alatt megtagadja, a gazda kívánatára a hatóság kényszerrendszabályokat alkalmazhat, ily cseléd a gazdának az okozott károkat megtéríteni tartozik.

37. §. A cselédnek nincs joga, a neki kiadott munkát a gazda tudta nélkül más által végeztetni, s ha abban magát a gazda tudtával helyettesítené, a helyettesítő által netalán okozott károkért a gazdának első sorban kártérítéssel tartozik. Ha azonban a gazda rendeli el a helyettesítést, az esetben a cseléd kártérítéssel nem tartozik.

38. §. A cseléd mindazon károkért, melyeket gazdájának roszakarát, hanyagság, vagy vigyázatlanságból okozott kártérítéssel tartozik.

39. §. Köteles a cseléd társainak hűtlenségét gazdájának azonnal feljelenteni, mit elmulasztván felelőssé lesz mindazon károkért, melyek feljelentése esetén kikerülhetők lettek volna, s melyek a közvetlen kártevőn meg nem vehetők.

40. §. A cseléd által megtérítendő mindennemű kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja.

41. §. Ha cseléd bármily okból törvényszerű kártérítéssel tartozik, az mennyiben bérhátralékából ki nem telik, egyéb vagyonából pótlendő.

42. §. A cseléd köteles magát mindenben azon házrendhez tartani, mely a gazda által megállapított. A gazda tudta és jóváhagyása nélkül akár saját ügyében, akár mulatóság végett kimenni, ugyszintén a gazda által e célokra engedett időn túl kimaradni tilos.

43. §. A cselédnek nincs megengedve gazdája tilalma ellenére látogatásokat általában elfogadni, különösen pedig gazdája egyenes engedelmé nélkül valakit éjszakára befogadni.

44. §. A cseléd tartozik ládáját, ruháját és minden ingóságát, ha a gazda úgy kívánja, gazdája házában tartani.

Ha a gazdának alapos gyanuja támad, a cseléd holmiját annak jelenlétében megvizsgálhatja, de ha a cseléd ebbe maga bele nem egyezik, a vizsgálat csak az erre felkért községi előljáró, vagy hatósági, vagy rendőri közeg jelenlétében eszközölhető.

Ha a gazda veszélyt látna a késedelemben, a gazda a cseléd ládáját és holmiját zár alá is veheti, ez esetben azonban a vizsgálat fogatosítására a községi előljárót, vagy valamely hatósági vagy rendőri személyt azonnal felszólítani tartozik.

45. §. A cseléd a gazda parancsait tisztelettel és megadással fogadni tartozik, kifejezések és cselekvények, melyek a család és háznép keretén kívül más személyek között sérteknek tekintethetnek — a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna.

46. §. A gazda jogosítva van, cselédjét megdorgálni, s szolgálati kihágásáért esetleg fizetés-levonással is fenytetni.

47. §. Ha a fenytetés igazságtalanul alkalmaztatott, a cseléd a hatóságnál orvoslást kereshet.

A szerződés megszűnéséről.

48. §. A szolgálati szerződés a szolgálat időtartama alatt egyoldalulag fel nem bontható. A mely fél a szolgálati szerződést a szegődési idő letelte után folytatni nem akarja, annak — az esetben, ha ez iránt a szerződési egyezkedés alkalmával már ki nem kötött volt, a jelen törvény 61.

és 67. §-ában meghatározott időben a szolgálatot felmondania kell.

A szerződési idő letelte előtt is megszűnik a szerződés hatálya:

1. a gazda, vagy azon családtagnak, kiknek kizárólagos szolgálatára a cseléd fogadtatott, vagy végre a cseléd halála által; (62. és 68. §-ok.)

2. valamely részről közbejött jogos felmondás folytán;

3. a jelen törvény 52. §-ban foglalt esetekben felmondás nélkül.

50. §. A gazda vagy a megelőző §-ban jelzett családtag halála következtében a cselédnek fizetendő járandóságokról a 62. és 68. §-ok intézkednek. Ugyanezen szakaszok határozzák meg azon feltételeket is melyek mellett az előző §-ok esetében a cseléd szolgálatát elhagyhatja.

A cseléd halála esetében a gazda a cseléd megbetegedéseig esedékes bért, az elhalt cseléd biróilag megállapított örökösének kifizetni tartozik.

51. §. Jogos a felmondás a 61—67. §-okban megállapított felmondási idő előtt is:

I. A gazda részéről.

a) ha a cseléd azon munkára, melyre felfogadtatott, kellő erővel vagy képességgel nem bír;

b) ha a cseléd kötelessége teljesítése körül a gazda intései utan sem fejt ki szorgalmat;

c) ha a cseléd munkanapon a gazda engedelmé nélkül vagy tilalma ellenére ismételve távozik a háztól vagy munkájától;

d) ha ügyetlenség, könnyelműség vagy roszakarattól a reábizottakban vagy azok által gazdájának vagy másnak kárt okoz;

e) ha perekedő vagy veszekedő magaviselete által a házi rendet s csendet vagy a háznépe között a békés megférést zavarja;

f) ha a nőcseléd terhes állapotba jut.

II. A cselédek részéről.

a) ha a gazda a kialkudott bért annak idejében a cseléd felszólítására sem fizetné pontosan;

b) ha a cseléd házasság által önállóságra tehetne szert, melyre a szolgálati idő betöltése esetén nem lehetne kilátása; ezen felmondás azonban a cselédre nézve érvényét veszti, ha

a felmondási idő lejáratáig az őt felmondásra jogosított feltevés alaptalansága kiderül;

c) ha a cseléd kimutatja, hogy jelenléte szüleinél a család fentartására nélkülözhetlenné vált;

d) ha személye felett nem rendelkezhető kiskoru, atyja vagy gyámja beleegyezése nélkül szegődött be, s ezen beleegyezést a hatóság nem pótolta (8. §.) az atya vagy gyám a szolgálatból való kilépést követeli, úgy szintén, ha a férjzett asszony férjének ellenzése daczára állott be s ez őt viszaköveteli.

Az utóbbi három esetben a cseléd a felmondási idő (61—67. §.) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyett más alkalmas cselédet állit, s azzal bér és élelem tekintetében, a gazda nagyobb terheltetése nélkül kiegyezik.

52. §. Felmondás nélkül is jogositva van:

I. A gazda rögtön elbocsátani a cselédet.

a) ha az a gazda helyettesét vagy tisztjét, kinek felügyelése alatt a cseléd áll szolgálati eljárásban tetteleges bántalommal vagy szitokkal illeti;

b) ha a cseléd a gazda gyermekét vagy családjá egyéb tagjait roszra csábitja, vagy azokkal tiltott vagy gyanus szövetkezésben él;

c) ha büntetben vagy nyereségvágyból eredő vétségben teszi magát bűnössé, avagy gazdája iránt tartozó hűséget szegte meg; nemkülönben, ha cselédársait erre csábitja, vagy erről biztos tudomással birván rögtön fel nem jelenti;

d) ha gazdája nevére annak tudta nélkül pénzt vagy árut kölcsönöz;

e) ha gazdájának bárminemű tulajdonában készakarva kárt okoz;

f) ha a cseléd ivásnak vagy játéknak adja magát, vagy erkölcstelen életet él;

g) ha a cseléd a hatóság által három napnál hosszabb időre bezáratott;

h) ha a cseléd az 51. §. pontjaiban említett kihágásokat intés daczára többször ismétli;

i) ha a cseléd hamis szolgálati bizonyítványok által gazdáját tévútra vezette;

k) ha cseléd tüzel, égő gyertyával vagy lámpával előleges intés daczára is vigyázatlanul bánik, vagy vigyázatlansága által tényleg tűz támadt;

l) ha a gondozásra bizott lábas jószágot figyelmeztetés daczára rosszul ápolja, vagy épen kinozza;

m) ha a cseléd kicsapongásai által ragadós vagy undort gerjesztő nyavalyába eset; ellenben.

II. A cseléd jogositva van szolgálatát rögtön elhagyni.

a) ha a gazdának, családja valamely tagjának vagy megbizottjának bánásmódja által élete, egészsége, vagy testi biztonsága veszélyeztetik, illetőleg ha a gazda ez utóbbiak ily nemű bánásmódja ellen a cselédet meg védni nem tudja vagy nem akarja;

b) ha a gazda oly lépésre akarja cselédet csábitani melyeket a jó erkölcsök vagy törvények tiltanak;

c) ha család tagjai vagy vendégei részéről jövő hasonló kísértések vagy csábitások ellen a gazda cselédjét sikeresen oltalmazni nem tudja vagy nem akarja;

d) ha a gazda cselédjét, akár az étkeknek rosszasa, akár kevés volta által hatósági figyelmeztetés után is éhezésnek teszi ki;

e) ha a gazda lakását 16 kilomaternél távolabb fekvő községbe teszi át, s a cselédet a szolgálati idő lejáratkor leendő visszautazásának költségeiről nem biztosítja; végre

f) ha a cseléd súlyos betegség által a szolgálat folytatására képtelenné válik.

A szerződés megszunte után való teendőkről.

53. §. Midőn a gazda cselédjét szolgálat közben az 51. §. értelmében felmondás mellett, az 52. §. értelmében felmondás nélkül elbocsáthatja, ugyszintén azon esetben is, midőn a cseléd a szolgálatot részről való törvényszerű felmondás mellett elhagyhatja, a cseléd csak a valóságos szolgálati, illetőleg felmondási időre eső bérét követelheti; midőn pedig a cseléd van törvény szerint jogositva a szolgálatot felmondás nélkül elhagyni, joga van bérének azon részére, mely a törvényes felmondási időre aránylag esik.

54. §. A szolgálati viszonyok a szolgálati idő lejáratá előtt bármi okból való megszünése esetében a cselédek csak azon ruházatra, illetőleg ruházati részre emelhet igényt, mely határozattan a bérnek részenként lett kikötve, nem pedig azokra nézve is, melyeket a gazda jószántából vagy nagyobb dísz kedvéért adott.

55. §. Arra nézve hogy a szolgálati viszonyoknak idő

előtti megszűntével a cselédet a bér részét képező ruházatról mi és mennyi illeti, a szolgálati szerződésben megállapított egyezség dönt

Ennek nem létében a jelen törvény 26. és 27. §-ai alkalmazandó.

56. §. Ha a gazda az 51. és 62. §-okban foglalt törvényes ok nélkül bocsátaná el a cselédet a szolgálati időnek lefolyása előtt sem a gazda a cseléd visszafogadására, sem a cseléd a visszatérésre nem kényszerithető, azonban a gazda ily esetben tartozik az ily cselédnek hátralevő idejére a kikötött bért, tartást, s ruhát kiszolgáltatni.

57. §. Azon cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt az 51. és 52. §-okban kijelölt okok nélkül elhagya, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésére hatóságilag kényszerithető; azonban a gazda nem kényszerithető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényle és szolgálatáig járt.

A jogtalanul távozó cseléd a gazdának okozott kárt megtérítésére kötelezendő, s ezenkívül 4—24 frtig terjedő bírsággal vagy megfelelő elzárással fenytendő.

Ezen büntetés, ha a gazda a cselédet vissza nem fogadná rögtön, különben pedig csak a szolgálati idő letelte után hajtható végre, s ezen körülmény az elbocsátható levélben megjelölendő.

58. §. Bármely okból szünjék meg a szolgálat elhagyása előtt a reá bizott tárgyokról pontosan beszámolni tartozik, esedékes bérilletményeire csak aztán lévén törvényes joga.

II. FEJEZET.

Különleges intézkedések.

Külső cselédek.

59. §. Mezei vagy külső cselédek azok kik kizárólag vagy legalább főleg mezei gazdasági külső munkára fogadtatnak fel.

60. §. Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan nem köttetett volna ki, egy egész évre szegődöttékül tekintendők, mely a szolgálatba lépésnek napjától számítandó.

61. §. Külső cselédnél a felmondásnak a szolgálat idő lefolytat megelőző két hó előtt kell megtörténie, ha ezen határ-

idő elmulasztatott, azon jogi védelemnek van helye, hogy a szerződés még egy további évre meghosszabbított.

62. §. A gazda halála esetében annak örökösei nem kötelesek a külső cselédet az egy év után számítandó kilépésnapnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés egy évnél hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda elhalálása a felmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a külső cselédnek a szolgálat év utolsó napjától számítva még három havi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd is ez esetben ugyanezen időben hagyhatja el a szolgálatot, de a felmondás tőle jött, a második bekezdésben foglalt fizetésre igényt nem tarthat.

63. §. A külső cselédet akarata ellenére más gazdaságba áthelyezni nem lehet.

Házi, vagy belső cselédek.

64. §. Házi vagy belső cselédek azok, kik kizárólag, vagy legalább főleg a házban és a körül vagy a család egyes tagjainak szolgálatában teljesítendő munkálatokra fogadtatnak fel.

65. §. Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem köttetett volna, 3 óra szegődöttékül tekintendők, mely a szolgálatba lépés napjától számítandó.

66. §. A belügyminiszter felhatalmazatik ezen törvényes szolgálati időt oly nagyobb városokban, melyekben a belső cselédváltás gyakori és könnyebb, a városi törvényhatóság indokolt előterjesztésére egy óra leszállítani.

67. §. A felmondási idő belső cselédnél hat hétben állapítatik meg a szolgálati idő lefolyta előtt. A megelőző §-ban említett városokban azonban a törvényes felmondási idő 15 napban állapítatik meg, mely minden hó 15-én eszközzendő.

Ha a felmondás elmulasztatott, azon jogi védelemnek van helye, hogy a szolgálati szerződés további három, illetőleg egy óra meghosszabbított.

68. §. A gazda vagy azon családtagnak elhalálása esetében, kinek különös szolgálatára a cseléd fogadva volt az örökösök nem kötelesek a belső cselédet a három, illetőleg egy hónap után számítandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda, vagy az említett családtag elhalá-

lozása a felmondási idő lefolyta után következett be, akkor a szolgálati idő utolsó napjától számítva még 6 heti, hónapos cselédnek pedig 15 napi bér fizetendő, ellátás, vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd ily esetekben ugyanezen határidőkben távozhatik szolgálatából, de ha a felmondás tőle származott, az ezen szakasz második bekezdésében fentartott fizetésre igénye nincs.

III. FEJEZET.

A szolgálati cselédkönyvekről.

69. §. Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd-) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítási módozatait a belügyminiszter rendeleti uton állapítja meg.

70. §. Ezen szolgálati könyveket törvényes akadály nem léteben az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése mellett a jelen törvény végrehajtására rendelt azon elsőfoku hatóság (115. §.) adja ki, melynek területén a cseléd illetőségi községe fekszik.

71. §. Ha valaki más hatóság területén kíván cselédnek szegődni, ha törvényes akadály fenn nem forog, ezen elsőfoku hatóság állíthat ki szolgálati könyvet, miről azonban a cseléd illetőségi elsőfoku hatóságát azonnal értesíteni tartozik; ha pedig törvényes akadály vagy aggály adná magát elő, akkor a cseléd ez utóbbi hatáshoz utasítandó kérelmével. Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha a cseléd oly országból való, hol a szolgálati könyvek nem szokásosak.

72. §. A kiállított szolgálati könyvekről minden elsőfoku hatóság folyó számmal ellátandó pontos jegyzéket tartozik vezetni.

Ezen folyó szám a könyvre is ráirandó.

73. §. Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (70. §.) 25 frtig terjedhető bírság alatt tilos.

74. §. A szolgálatba lépés alkalmával a gazda a könyvet a cselédétől elveszi és megőrzi, kilépésekor pedig a cselédnek visszaadja.

75. §. A gazda köteles ez alkalommal a könyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni; a cselédnek pedig az esetben, ha magát a gazda által beirt minősítés által alaposan sértve érzi, jogában áll

hatósági vizsgálatot kérni, mely meg nem tagadható, s melynek eredménye szerint a minősítés hatóságilag kiigazítandó, s e körülmény a könyvbe bejegyzendő.

76. §. A gazda, ki tudva, valótlan minősítést ad, az abból eredő kárért felelős s ezenfelül 50 frtig terjedő bírsággal fenytendő, a mennyiben az eset körülményei bünvádi eljárást nem igényelnének.

77. §. A szolgálati könyvek nyilvános okiratok, melyeknek bárminemű meghamisítása, vagy nem az illető személyek által való használata, bünfenyítő eljárást von maga után.

78. §. Ha egy szolgálati könyv elvesz, ez azon esetben midőn a cseléd ugyanazon hatóság területén tartózkodik, mely a könyvet kiállítá, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. A hatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti s ha az elvesztés iránt kétség nem marad fenn, új könyvet állít ki, melyre följegyzi, hogy „másodlat“.

Midőn pedig a cseléd lakhelye nem azon hatóság területén van, mely a könyvet kiállítá, köteles a cseléd szolgálati könyvének elvesztését azon községi (városi) előljárásságnál azonnal bejelenteni, melynek hatósági területén akkor tartózkodik. Az előljárásság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest körözteti, s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az új (másodlat) szolgálati könyvnek kiadása iránt azon hatóságot keresi meg, mely az elvesztettet kiállította.

Új (másodlat) szolgálati könyv állítandó ki akkor is, midőn a cselédkönyv elszakadás vagy egyéb ehez hasonló körülmények miatt használhatlanná vált könyv a hatóság, illetőleg a közvetítő előljárásság által visszatartandó s másodlat kiállítására megkeresett hatóságnak elküldendő.

Ha végre egy szolgálati könyv egészen megtelt, az illetékes hatóság ugyanazon szám alatt újat állít ki, s ezen megjegyzi, hogy az előbbi szolgálati könyvnek folytatása.

Az elbocsátási bizonyítványokról.

79. §. Oly végből, hogy a törvényes alapon a szolgálatból kilépni és újra elszegődni akaró cseléd ezt törvények alakban és akadálytalanul tehesse, köteles a gazda a cselédnek 15 kros bélyeggel ellátott elbocsátási bizonyítványt adni, melyre a bélyeget a szolgálati viszonyt felmondó fél tartozik venni, és melybe a cseléd a szerint, mint az a szolgálati könyvben történni fog, minősítendő és megjegyzendő, hogy a cseléd ren-

des szolgálati könyvvel bir. Ha a gazda e bizonyítványt felmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik, s arra törvényes oka nincs, azt a hatóság teljesíti, s ily gazda annyiszor a mennyiszor 10 frtig terjedhető bírsággal sulytathatik.

80. §. Ezen elbocsátási bizonyítványt a cseléd a szegődéskor az új gazdának átadni, ez pedig azt átvenni és megőrizni köteles.

A mely gazda ezt elmulasztja, 25 frtig terjedhető bírsággal fenytendő s azon felül az esetben, ha a cselée később egy másik gazdához szegődik, ki e bizonyítványt magánál tartja, az előbbi az utóbbitól kártérítést nem követelhet.

81. §. Azon cseléd, ki hamis bizonyítvánnyal szegődik el, a gazdának ez által okozott kárt megtéríteni tartozik s ezen felül fenytő eljárás alá vonatik.

VI. FEJEZET.

A jelen törvény áthágásainak büntetéséről.

107. §. A jelen törvény határozványainak áthágása mennyiben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál és napszámosnál 10, gazdánál és munkaadónál 25 forintig terjedő pénzbírsággal, nem fizetés esetében megfelelő egyszerű elzárással, és pedig a cselédnél minden két forint után egy napot, más személyeknél minden öt forint után egy napot számítva, fenytendő.

108. §. Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül az engedet időn túl gyakrabban kimerad, 2 frttól 16 frtig, ki a gazda tilalma ellenére látogatásokat elfogad, 2 frttól 10 frtig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 frttól 24 frtig terjedő pénzbírsággal vagy megfelelő (207. §.) elzárással fenytendő.

VII. FEJEZET.

Az illetékes hatóságról.

115. §. Minden, a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránt, a gazda és a cseléd, valamint mezei munkások vagy nepszámosok között támadható viták elintézésére, ugyszintén a törvény rendeleteinek áthágása esetében a törvényszerű megtorlásra elsőfoku hatóság:

a) megyékben, kerületekben, vidékeken és székeken a szolgabíró, kerületi kapitány vagy hadnagy, dulló;

- b) rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitány, vagy a hol ez sincs, a tanácsnak e részben megbizott tagja;
- c) a törvényhatósági joggal felruházott és szabad királyi városokban a rendőrkapitány;
- d) Budapest fővárosban a kerületi alkapitányok.

116. §. Második foku hatóság a megelőző szakasznak:

- a), b) eseteiben az alispán, alkirálybíró, alkapitány;
- c) alatti esetekben a tanács;
- d) Budapesten a főkapitány meghallgatásával a közigazgatási bizottság.

Harmadik foku hatóság a jelen §. a)–c) eseteiben a közigazgatási bizottság. Budapesten pedig a belügyminiszter.

117. §. Két tényleg összehangzó határozat után további fellebbezésnek helye nincs.

119. §. Kivételt képeznek a gazda és cseléd vagy mezei munkás, napszámos között a szolgálati szerződési viszonyból a jelen törvény alapján támadt kártérítési kérdések, melyek azon bíróság elébe tartoznak, mely a fenálló törvények szerint a kártérítési összegek mérvei szerint illetékes.

A gazda neve és polgári állása	A szolgál- latba lépés napja	A szolgálat minősége	A szolgálat- ból kilépés napja
Stefan militár feldmérés máza	1894 XIV 25	L XIV 25	1895 XIV 25

Évi vagy havi kikötött bér és egyéb ígéretek	Szolgálati bizonyítványa			
	hűség- ről	ügyes- ségről	szorgal- máról	erkölcsi- ségéről
25 fejevi kikötött bér. —	—	—	—	—
	—	—	—	—

65.307.1

Pinterics Hotel

munkakönyve.

Folyószámmal ellátott 48 oldallal.

Ezen munkakönyv ára :

bélyeg	15 kr.	} összesen 23 kr.
nyomtatás és kiállítás	8 kr.	

Ezen munkakönyv száma *1641*

A munkakönyv tulajdonosának

Születési helye:

Szill

község

Somogy

megye

Magyar

kerület

ország.

Illetőségi helye:

község

**SOMOGY-SZILLI
PARTESTÜLET**

megye

kerület

ország.

Kiállított a *Szilli* *Magyar* *Szill*
iparhatóság által.1897 évi *Juni* hó *7* napján.*Jankó* *Jegyző**Venczél*

iparhatósági tisztviselő.

Jegyzet. Aki hamis munkakönyvet készít vagy készített, avagy valódi munkakönyvét tartalmának megváltoztatása által meghamisítja, a közokirat hamisításának büntetést követi el és az 1878. t. cz. 391. §-a értelmében 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Személyleírás.

A munkakönyv tulajdonosának:

Születési éve: *1880*Vallása: *Régi Katolikus*Termete: *Köcsis*Arcza: *Szép alak*Szeme: *fekete*Szemöldöke: *-*Orra: *rendes*Szája: *rendes*Fogai: *szép*Haja: *barba*Szakáll: *-*Különös ismertető jelei: *-*Foglalkozása: *Postmadár*

Ezen munkakönyv az 1884. évi XVII. t. cz. 101. §-a értelmében a következő okmányok alapján állított ki:

*Köcsis és Tamás borsányi
vány alapján***SOMOGY-SZILLI
PARTESTÜLET.**

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Posza János csizmadiamester Zgal	1897 Júl. 1.	csizmadiamester	
Posza János csizmadiamester	1897 Júl. 1. Zgal	csizmadiamester	1897 Decemb. 24. in
Lukács János csizmadiamester	1897 Júl. 1. Zgal	csizmadiamester	1898 február 1.

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munka- viszonyban beállott változástól
	által tett be- jegyzés kelte év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8
2 pengő 20. fillér			37/1914 Zgal 1897 Júl. 1. János Lukács
évi fizetése 10. forint			Melegesi be- jegyzés Zgal 24. 11. 1914

A segédekről.

88. §.

Az iparos és segéde közötti viszony szabad egyezkedés tárgya.

A szerződés, ha a felek másképp nem egyeztek, csak 1 heti próbaidő eltelte után válik kötelező erejűvé.

89. §.

Az iparos segédétől, ha másként nem egyeztek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kívánhat és ezt is csak oly mérvben, mely a segéd testi alkatának és erejének megfelelő.

Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.

90. §.

Az iparos oly segédet föl nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszűnését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében fölmondás által megszűnik (108. §.), nem igazolja.

Aki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért.

91. §.

Minden segéd, szerződési kötelezettségének teljesítése mellett szabadon kereshet magának munkát; maga választhat és változtathat helyet és pedig akár iparosnál, akár gyárosnál, akár más vállalkozónál.

92. §.

A munkaadó és segéde közötti viszony, ha másképp nem egyezkedtek vagy ha gyárakban a munkarend (113. §.) másképp nem intézkedik, 15 napi fölmondással fölbontható.

Kereskedő-segédek tekintetében a fölmondás határideje szerződési megállapodás hiányában hat hét.

Fontosabb teendővel megbízott iparos- vagy kereskedő-segédek, jelesen a nagy iparvállalatoknál vagy gyárakban, vagy kereskedői üzletekben mint könyvvezetők, pénztárnokok, üzletvezetők, utazók, raktárnokok stb. alkalmazottak tekintetében a fölmondás határideje 3 hónap.

93. §.

Habár kellő időben történt is a fölmondás, azon segéd, ki darabszámra fizettetik, addig nem léphet ki, míg az átvett munkát a szerződésnek megfelelőleg be nem fejezte, valamint az sem, ki a munkabérére kapott előleget le nem dolgozta, vagy meg nem térítette.

94. §.

A segéd fölmondás nélkül azonnal elbocsájtható:

a) ha nyereségyéből eredő bűncselekményt követ el;

b) ha az iparos, helyettese vagy az iparos egyik családtagja ellen tetteles bántalmazást vagy súlyos becsületsértést követ el, kötelességei teljesítését makacsul megtagadja, vagy ha az iparos akarata ellenére egy egész munkanapon át igazolatlanul szünetel;

c) ha megintés daczára a ház vagy az üzlet biztonságát vigyázatlansága által veszélyezteti;

d) ha 3 napnál tovább tartó szabadságvesztés büntetés alá kerül;

e) ha a szerződésileg elvállalt munka teljesítésére képtelen;

f) ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenved;

g) ha az iparos bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti;

h) ha a kereskedő-segéd főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik.

Az e) s f) pontokban elősorolt esetek bekövetkezése miatt elbocsájtott segéd netaláni kárpótlási igénye a szerződés és a fennálló törvények alapján ítélendő meg.

95. §.

A segéd fölmondás nélkül azonnal kiléphet:

a) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családja tagjait tetteles bántalmazzák, ellene vagy ellenük becsületsértést követnek el;

b) ha az iparos szerződési kötelességeit nem teljesíti;

c) ha darabszámra dolgozik és az iparos őt folytonosan munkával ellátni nem képes;

d) ha a munka folytatásánál egészsége vagy élete veszélyeztetve van ;

e) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családja tagjait erkölcstelenségre vagy törvényellenes tette csábítják.

96. §.

Ha ideiglenes szabadsággal elbocsájtott katona, hadi tengerész vagy honvéd segédnek áll be s a katonai hatóság által behivatik, a munkaszerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszűnik.

Ugyanez áll azokra nézve is, kik ujoncz-állítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatauk megkezdésére behivatnak.

Ellenben, ha a tartalékos vagy honvéd e törvényszerű évenkinti gyakorlatra behivatik, ez a munkaszerződést meg nem szünteti, de a gyakorlat idejére munkabér nem jár.

97. §.

Az iparos, ki segédét törvényes ok nélkül a fölmondás határidejének eltelte előtt elbocsájtja, köteles neki kilépése előtt azon bért vagy egyéb illetményt, melyet a fölmondási határidő alatt élvezett volna, egyszerűen és ha a segédnek munkabérén kívül ellátása is volt, kétszeresen megadni.

98. §.

Azon iparos, ki segédeit lakással is ellátja, e célra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni.

A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszínén a tisztí orvos közbenjöttével vizsgálandók meg és haladék nélkül orvoslandók.

99. §.

Minden segédnek munkakönyvvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítás módzatait a földm., ipar- és kereskedelemügyi miniszter a belügyi miniszterrel egyetértőleg, rendeleti uton állapítja meg.

A munkakönyvben a segédek erkölcsi magaviseletére és minősítésére vonatkozó megjegyzéseknek vagy jeleknek helye nem lehet.

A jelen törvények a segédekre és a gyári munkásokra vonatkozó szakaszai a munkakönyvben lenyomandók.

Kereskedő segédeknek, valamint fontosabb teendőikkel megbízott iparos-segédeknek, jelesen a könyvvivők, pénztárnokok és munkavezetőknek — munkakönyvre nincs szükségük.

Mely segédek esnek e fontosabb teendőkkal megbízott segédek közé, azt kétség esetében az iparhatóság határozza meg.

100. §.

A munkakönyvet az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése után azon elsőfoku iparhatóság adja ki, melynek területén az ipartelep fekszik, melyhez a segéd szegődik.

101. §.

Munkakönyv annak adandó :

a) ki jelen törvény életbeléptekor tényleg mint segéd iparosnál munkában áll ;

b) ki iparhatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy tanonczidejét befejezte ;

c) ki élte 15-ik évét betöltötte és gyakorlati ipariskolát bevégzett ;

d) ki élte 15-ik évét betöltötte s igazolja azt, hogy iparosnál munkába mint segéd fölvetetik ;

e) ki igazolja azt, hogy gyárban mint munkás fölvetetik.

102. §.

A kiállított munkakönyvekről minden elsőfoku iparhatóság folyó számmal ellátott pontos jegyzéket tartozik vezetni. Ezen folyószám a könyvre is ráirandó.

103. §.

A munkábalépés alkalmával az iparos a könyvet a segéd-től átveszi és a segéd alkalmazását a munkakönyv bemutatásával legkésőbb 2 hét alatt az iparhatóságnak bejelenti.

104. §.

A segédnek a munkából kilépése alkalmával az iparos köteles a munkakönyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni, s a segéd kívánatára a főnállott szerződési viszony megszüntéről és a segéd magaviseletéről az igazságnak megfelelő külön bizonyítványt adni.

105. §.

Ha a munkakönyv elvesz, ez azon esetben, midőn a segéd ugyanazon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. Az iparhatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében köröz-teti (esetleg a rendőri közlönyben is) s ha az elvesztés iránt kétség nem marad fenn, új könyvet állít ki, melybe följegyzi, hogy: »másodlat«.

Midőn pedig a segéd nem azon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, köteles munkakönyvének elvesztését azonnal bejelenteni azon iparhatóságnak, melynek területén akkor tartózkodik. Az iparhatóság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest köröz-teti s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az új (másodlat) munkakönyvnek kiadására azon iparhatóságot keresi meg, mely az elvesztett könyvbe az utolsó följegyzést eszközölte.

Az iparhatóság a segédnek az elvesztés megtörtént bejelentéséről igazolványt ad, amely addig, míg az új (másodlat) munkakönyv kiállítható, munkakönyv gyanánt szolgál.

Ha a munkakönyv elszakadt vagy más oknál fogva használhatatlanná vált, avagy ha a segéd másodlatot kíván, új (másodlat) munkakönyv állítandó ki.

Ha végre a munkakönyv egészen megtelt, az illetékes hatóság újat állít ki s benne megjegyzi, hogy az az előbbi munkakönyvnek folytatása.

Az iparhatóság az illető lajstromban (109. §.) kitünteti az okot, mely az új munkakönyv vagy a másodlat kiállítására szolgált és az eredeti munkakönyvet legalább egy éven át megőrzi.

106. §.

A munkakönyvet mindaddig, míg a segéd munkában áll, az iparos megőrzi, tartozik azonban kívánatra arról, hogy a munkakönyv nála van, elismervényt adni.

A munkából kilépéskor az iparos a kilépést az iparhatóságnak bejelenti s a munkakönyvet a kilépő segédnek átadja.

107. §.

A segéd munkaviszonyában beálló minden változás a munkakönyvben az iparhatóság által igazolandó.

Ha a munkában állás hosszabb betegség vagy más körülmények által megszakittatik, e körülmény a segéd által történt igazolás után a munkakönyvbe az iparhatóság által följegyzendő.

Az iparhatóság által igazolt minden adat egyuttal az általa vezetett lajstromba is följegyzendő.

108. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparshoz szerződtetni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kívánatára elbocsájtási bizonyítványt köteles adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bír.

109. §.

Az iparhatóság a területén alkalmazott segédekről lajstromot vezet.

E lajstromba kiteendő:

- a) a segéd neve és foglalkozása;
- b) munkakönyvének száma;
- c) az iparos neve, lakása és foglalkozása, akinél alkalmazva van;
- d) a munkaviszony megkezdése;
- e) a munkaviszony megszünte.

110. §.

A törvény kihirdetése után 6 hónap alatt minden iparos tartozik segédeit a lajstromba bevezetés s munkakönyv-kiállítás végett az iparhatóságnak bejelenteni.

A gyári munkásokról.

111. §.

Az iparos-segédekről szóló 88—110. §§. rendeletei a gyári munkásokra is kiterjednek.

112. §.

A gyáros köteles összes munkásairól jegyzéket vezetni, abba minden munkás nevét, születési évét és helyét, foglalkozását és bérét beiktatni s e jegyzéket az iparhatóságnak kívánatára bármikor előmutatni.

113. §.

A műhelyekben munkarendnek kell kifüggesztve lenni, melybe következők veendőek föl:

a) a dolgozó személyzet különféle osztályzata és foglalkozása, jelesen a nők és gyermekek alkalmazásának módozata, tekintettel testi erejükre és az utóbbiak iskolai kötelezettségére;

b) a munkaidő tartama;

c) a leszámolás idejére és a munkabér kifizetésére vonatkozó határozmányok;

d) a felügyelő egének jogai;

e) a munkásokkal való bánásmód megbetegedés vagy szerencsétlenség eseteiben;

f) a munkarend áthágóira szabott pénzbírságok;

g) a fölmondás határideje és azon esetek, melyekben a szerződési viszony azonnal fölbontható.

A munkarend nem tartalmazhat semmi olyant, ami a törvény rendelkezéseivel ellenkezik.

A munkarend az iparhatóság által láttamozandó.

114. §.

Minden gyáros köteles gyárában saját költségén mindazt létesíteni és fönntartani, ami tekintettel az iparüzlet és telep minőségére, a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál. (30. §.)

115. §.

Tekintettel a fönntálló népoktatási törvényekre is: 10 éven aluli gyermekeket éppen nem, a 10 évet meghaladott, de a 12 évet még el nem érteket csak az iparhatóság engedélye mellett szabad gyárakban munkára alkalmazni.

Az engedély csak akkor adandó meg, ha vagy az iskola rendes látogatása a gyárban való alkalmazással megegyeztetethetőnek mutatkozik, vagy a gyáros részéről külön iskolák fölállítása által a gyermekek oktatásáról az iskolahatóság rendeletei szerint kellő gondoskodás történik.

Kik a 12 éves kort meghaladták, de a 14 éves életkort még be nem töltötték, gyári munkában naponkint csak 8 óra hosszát foglalkoztathatók.

Oly ifjak, kik a 14 éves életkort betöltötték, de a 16 évet még el nem érték, naponkint csak 10 órai munkaidőre alkalmazhatók.

Ezen törvény 62. §-ának b) pontja, valamint a tanonczok éjjeli munkájáról szóló 65. §-a 16 éven aluli gyári munkásokra is kiterjesztetik.

116. §.

A 16 évet még be nem töltött munkások vagy éppen nem, vagy csak bizonyos föltételek mellett alkalmazhatók azon iparághoz tartozó gyárakban, melyek egészségteleneknek vagy veszélyeseknek nyilvánítottak és egyáltalán csak oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt s testi fejlődésüket nem gátolja.

Az egészségtelen és veszélyes iparágak lajstromát a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeletben fogja megállapítani; ezen rendeletben egyszerűsmind azon föltételek is meghatározandók lesznek, melyek megtartásával 16 éven aluli munkások ily iparágakban v. azok némelyikében alkalmazást nyerhetnek.

Nők szülés után négy hétig szerződésileg kötelezett munkájuk teljesítése alól, a szerződés megszűnése nélkül, fölmentvük.

117. §.

A munkásoknak munkaközben délelőtt és délután fél-fél órai, délben pedig egy órai szünidő engedendő.

Azon gyárakban, melyekben a munka éjjel-nappal foly, a gyáros az éjjeli munkára alkalmazott munkások kellő fölvaltásáról köteles gondoskodni.

A nappali munkát reggeli 5 óra előtt kezdeni és esti 9 órán túl kiterjeszteni nem szabad.

118. §.

A gyáros köteles munkása bérét készpénzben és pedig — ha másképp nem egyezkedett — hetenkint kifizetni. Árukat és szeszes italokat munkásainak nem hitelezhet.

Lakással, tüzifával, földhaszonélvezettel, rendes élemezéssel, orvossággal, orvosi segélylyel azonban a munkást, ha az beleegyeznek, elláthatja s az értük járó

összegeket a befizetés alkalmával béréből levonhatja. Ugyanezen feltétel alatt láthatja el a gyáros a munkást a gyárában készülő czikkek előállítására szükséges szerződésekkel és anyagokkal is, ha ezeket a szerződés szerint a munkás sajátjából tartozik megszerezni.

119. §.

Oly árukért való követelések, melyek a munkásoknak az előbbeni §-ban foglalt tilalom daczára hitelezettek, a gyártulajdonos által sem törvény útján nem érvényesíthetők, sem beszámítás tárgyát nem képezhetik.

120. §.

Oly szerződések, melyek a 118. és 119. §§. rendeleteivel ellenkeznek, kötelező erővel nem bírnak.

Hasonlóképp érvénytelenek a gyáros és a munkás között történt oly megállapodások, mely szerint ez utóbbi szükségletét bizonyos eladási telepekből szerezni, vagy bérének egy részét más célokra, mint a munkások sorsának javítására fordítani köteles.

121. §.

Az iparhatóság köteles a gyárakat küldöttje által évnegyedenként legalább egyszer megsejtelteni s a törvény rendeleteinek megtartásáról meggyőződést szerezni.

E vizsgálatok eredményéről évenként legalább egyszer a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek kimerítő jelentés teendő.

Ezen kívül a fővárosban és nagyobb számú gyárral bíró vidékeken a gyárak megvizsgálásával a földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi miniszter külön közeget is bizhat meg.

E közegeknek alkalmazása a rendes évi költségvetéssel kapcsolatban kellő indokolással terjesztendő a törvényhozás helybenhagyása alá.

A gyárak megvizsgálásával megbízott hatósági közegek jelentései megfelelő alakban évenként nyilvánosságra hozandók.

Az ipartestületekről.

126. §.

Az ipartestület célja: az iparosok közt rendet s az egyetértést fönttartani; az iparhatóságnak az iparosok közt fönttartandó rendre irányuló működését támogatni, az iparosok érdekeit előmozdítani s őket haladásra serkenteni. — Ez okból gondoskodik arról:

- a) hogy az iparosok és segédek közt rendezett viszonyok álljanak fönn;
- b) hogy a tanoncok ügye rendeztessék;
- c) hogy az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt fölmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére békéltető működés biztosíttassék;
- d) hogy segélypénztárak létesüljenek;
- e) hogy az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakítása által előmozdítsa;
- f) hogy a hatóságokat az iparügy tekintetében kelőleg tájékoztassa.

117. §.

Az ipartestület a hozzátartozó iparosokra és segéd-személyzetükre nézve az elsőfoku iparhatóságnak a jelen törvény III. fejezete A), B), C) betű alatt meghatározott teendőit végzi.

Mindazon esetekben, amidőn az ipartestület tudomására jut annak, hogy az említett fejezet határozatai ellen e testülethez tartozók oly mulasztást vagy cselekvést követtek el, mely a jelen törvény VI. fejezete értelmében büntetendő, az esetet véleménye kíséretében további eljárás végett az iparhatósághoz átteszi.

Az iparhatóságoknak ily ügyekben hozott határozata az ipartestülettel is közlendő, amely az ellen 15 nap alatt föllebezhet.

140. §.

Az iparosok és segédek közti viszony, nemkülönben a tanoncok ügyének rendezése végett a testületek általánosan kötelező szabályok létrehozása céljából javaslatot terjeszhetnek elő a törvényhatósághoz, amely azokat az elsőfoku iparhatóság és illetékes ipar- és kereske-

delmi kamara meghallgatása után úgy, mint a törvényhatósági szabályrendeletet tárgyalja s hozzájárulás esetén jóváhagyás végett a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti.

A szabályrendelet végrehajtása a testületet illeti, amely azonban a szabályrendeletben megjelölt büntetés alá eső mulasztások vagy cselekmények esetén a 127. §. szerint jár el.

141. §.

Minden ipartestület kebelében az iparosok és a tanoncok vagy segédek közt fölmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére (176. §.) iparosok és segédekből külön békéltető bizottság szervezendő.

A békéltető bizottság iparos tagjai a testületi előjáróság tagjai. A békéltető bizottság segéd tagjai a testülethez tartozó iparosok összes segédei által az e czélból az iparhatósági biztos által összehívott és elnökle mellett megtartandó választási ülésen választott segédek.

A békéltető bizottság működésénél az iparhatósági biztos elnökle mellett a bizottság iparos tagjai és segéd tagjai egyenlő számban tartoznak jelen lenni.

A békéltető bizottság mindenekelőtt a felek kibékítését megkísérli; ha ez nem sikerül, szótöbbséggel határoz. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt.

Határozatait szükség esetében az iparhatóság hajtja végre.

A határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat kihirdetésétől 8 nap alatt igényeit a törvényrendes útján érvényesíteni, mi által azonban a határozat végrehajtása nem gátoltatik. (176. §.)

A békéltető bizottság eljárását külön alapszabályok határozzák meg.

Ezen alapszabályokat a békéltető bizottság összes iparos és segéd tagjai az e czélból az iparhatósági biztos által egybehívott és elnökle mellett megtartandó ülésben állapítják meg. Az így elfogadott alapszabályokat a törvényhatóság a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg leendő jóváhagyás végett bemutatni köteles.

142. §.

Addig is, míg általában a segédek és gyári munkások segélyezési ügye külön törvény által rendeztetik, a testülethez tartozó iparágak segédeinek segélypénztárai tekintetében a következő határozatok irányadók.

Segélypénztárak létesítését a békéltető bizottság segéd tagjainak választásra összehívott ülésén (141. §.) a segédek többsége határozza el.

Ezen határozat alapján a békéltető bizottság összes iparos és segéd tagjai, az e végből az iparhatósági biztos által egybehívott és elnökle alatt megtartandó ülésben a segélypénztár alapszabályait megállapítják.

Ez alapszabályokban meg kell határozni:

- a) mily pénzekből és járulékokból alakítandó a segélypénztár;
- b) mely esetekben van a segédnek igénye a segélyre;
- c) mi a segély legnagyobb mérve, amelyre a segédnek igénye van.

143. §.

A segédektől követelhető hozzájárulás nem lehet nagyobb, mint a heti bérük 3 százaléka. Ez a hozzájárulás hetenkint szedendő be, illetőleg az iparos által a segélypénztár számára beszolgáltatandó.

Az iparos minden egyes segédje után a segélypénztárhoz hozzá tartozik járulni; a hozzájárulási összeg azonban az alapszabályok szerint a segédre nézve megsabott járulék harmadrészét meg nem haladhatja.

A segélypénztárból nyerendő segélydíjak sem végrehajtásilag le nem foglalhatók, sem másra át nem ruházhatók.

A fölvelt segélydíjakról a segélypénztárba beszolgáltatott nyugtatványok bélyegmentesek.

144. §.

Összebeszélés folytán bekövetkezett munkaszünetelés esetén, a segélypénztár a munkaszünetelés tartama alatt az összebeszélésben résztvevő segédnek — igazolt betegség esetén kívül — segélyt nem adhat.

145. §.

A segélypénztár kezelésében az iparosok és a segédek egyenlő számban vesznek részt.

A segélypénztár kezelő bizottságának elnöke az ipartestület elnöke.

146. §.

A segélypénztárak nem tekintetnek szövetkezeteknek; alapszabályaik a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által a belügyminiszterrel egyetértőleg hagyatnak jóvá s kezelésük a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által ellenőriztetik.

Az ipartársulatokról.

149. §.

Ugyanazon vagy különböző ipart egy vagy több községben önállóan gyakorló iparosok, közös érdekeik előmozdítása végett ipar- (kereskedő-) társulatokká egyesülhetnek.

Az ipartársulatok tagjai közé a segédek és gyári munkások is fölvehetők.

150. §.

Minden ipartársulatnak alapszabályokkal kell birnia, melyeket az alakulás előtt az illető törvényhatóság útján a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek bemutatni köteles.

Az alapszabályokba fölveendők a társulatba való belépés föltételei, melyek közt azonban iparbeli vizsgálatnak letétele elő nem fordulhat; a tagok jogai és kötelességei, a tagok járulékainak kulcsa s az elmulasztott fizetés következményei, a társulat fölözlszolásának vagy más társulatba beolvadásának esetei, továbbá a kilépés föltételei, a társulati előljárárságnak mikénti összeállítás és hatásköre, végre a társulati vagyonnak kezelési módját a társulat fölözlszolás esetében a társulati vagyonnak közhasznu és kijelölt iparczéllokra fordítását szabályozó határozatok.

Ha a bemutatott alapszabályok a törvénynek megfelelnek, azok ellen kifogás nem tehető.

151. §.

Az alapszabályok nem tartalmazhatnak olyat, mi által egyes tagok az ezen törvény alapján őket megillető jogok tetszés szerinti gyakorlatában megszoríthatnának vagy akadályoztathatnának.

152. §.

Ipartársulatba való belépésre egy iparos segéd (vagy gyári munkás) nem kényszeríthető.

A kilépő tag a társulati kapcsolatból folyó javadalmakra és társulati vagyonra igényt nem tarthat.

A kihágásokról és ezek büntetéséről.

157. §.

20 frttól 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki ezen törvénynek a segédek, tanoncok és gyári munkások fölvetelét, alkalmazását és a velük való bánásmódot szabályozó rendeletet áthágja vagy a segédszemélyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességeit nem teljesíti;

b) azon iparos vagy gyáros, ki a munkások bérét árucikkokban szolgáltatja ki, vagy más szabályellenes eljárás által a munkásokat károsítja;

c) azon iparos vagy gyáros, ki a segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad föl;

d) ki czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvények vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonynak vagy valóságnak meg nem felelnek. (58. §.)

159. §.

Azon segédet vagy gyári munkást, ki munkájából jótalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezenfelül még 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

162. §.

Összebeszélések, melyekkel az iparosok azt czélozzák, hogy üzletük félbeszakítása vagy a munkások,

illetőleg segédek elbocsajtása által, ezeknek terhebb munkaföltételeket szabjanak, különösen azoknak bérüket leszállítsák; vagy melyekkel a munkások, illetőleg segédek oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék s általában tőlük jobb munkaföltételeket csikarjanak ki; ugyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása czéloztatik, akik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azoknak károsítása, akik azokkal szakítanak, — jogérvénnyel nem bírnak.

163. §.

Mihelyt ily összebeszélések az iparhatóság értékére jutnak, megszüntetésükre békéltető bizottság alakítását rendeli el, illetőleg a testülethez tartozó iparágaknak a testület békéltető bizottságát (141. §.) eljárásra utasítja.

A békéltető bizottság az illető iparág önálló iparosai és segédei által külön-külön választott hat iparosból és hat segédből, illetőleg a testület békéltető bizottságánál a bizottság hat iparos tagjából és hat segéd tagjából áll.

A bizottság elnöke az elsőfoku iparhatóság, illetőleg annak elnöke; jegyzője az iparhatóság által kirendelt jegyző.

A bizottság a megválasztás után azonnal összeül és a megbékéltetés iránt tanácskozik.

164. §.

Aki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése vagy foganatosítása céljából a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg segédeket szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés vagy tetteges bántalmazás által akadályozza vagy akadályozni törekszik, az, amennyiben a büntető törvények szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntethető.

MOHAI
IPARHATÓSÁG

RIPPL-RÓNAI MŰVEK

KAPOSVÁR

Telefon: 23-74. — Postafiók: 70.

A kiállítás jegyzék száma

41/998

A könyv bélyeg

ára nyomtatás és kiállítás

15 kr

15 kr

Felülbélyegzés

98 FEB. 19

Szolgálati (cseléd-)könyv.

Folyó számmal ellátott 48 oldallal.

Reich Josef

született

Szill

számára,

községben,

Igali

járásban,

Somogy megyében, (kerületben stb.),

magyar

országban,

illetékes

Szill

községben,

Igali

járásban,

Somogy megyében, (kerületben),

magyar

országban.

Kiadatott az *igali Somogyi* hivatal által.

1898. évi *február* hó *19*-n.

Bonyon
Szalaján

Személyleírás.

Születési év 1872
 Vallása r. cath
 Termete közep
 Arca kék hajú
 Szeme kék
 Szemöldöke barna
 Orra rendszer
 Szája rendszer
 Haja barna
 Fogai egész
 Szakálla
 Be van-e oltva
 Különös ismertető jelei
 Sajátkezű aláírása

E cselédkönyv a következő okmányok alapján állított ki: 1889. évi július 5-én kelt munkakönyv alapján

K i v o n a t

a cseléd és gazda közötti viszonyt szabályozó 1876-iki
 XIII. törvénycikkelyből

I. FEJEZET.

A cselédekre vonatkozó általános intézkedések.

1. §.

A cseléd és gazda közötti viszony a két fél között közös megegyezéssel létrejött írás- vagy szóbeli szolgálati szerződésen alapul.

Az, ki magát szerződésileg bizonyos háztartási vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatoknak legalább is egy havi időtartamon át bérért való teljesítésére kötelezi, cselédnek,

az pedig, ki a szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles, gazdának nevezetik.

2. §.

A cseléd a fentebbiek alapján történt szolgálatba való lépésével a gazda, illetőleg a családjá háznépének tagjává válik, miből mindkét félre nézve a pusztán anyagi kötelezettségeken túlmenő, a jelen törvényben körülírt viszonyos jogok és kötelezettségek támadnak.

3. §.

Nem tekintethetnek cselédeknek:

a) azok, kik tudományos előkészültséget s általában magasb műveltséget feltételező, habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesítenek;

b) azok, kik személyes és bizonyos időre folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötelve, mint például kereskedő- és iparos-segédék, tanoncok, gyári- és iparos munkások stb, végre

c) azok, kik háztartási vagy gazdasági teendőkre ugyan, de naponkinti díjazás mellett, vagy bizonyos részért vannak lekötelve, például napszámosok, részes munkákat teljesítők, szakmányosok, varrónők stb.

4. §.

Családi viszonyok között a cselédség fogadása rendszerint a családfőt, a férfit illeti, de a ház körül és belszolgá-

latra való cseledekert a ház asszonya is fogadhat föl nézetkülömbőség esetében azonban a férfi szava ezekre nézve is döntő, ki ily cselédet, ha már szolgálatban állott, a törvényes fölmondási idő megtartása mellett elbocsáthat.

5. §.

A férj, illetőleg családfő cselédfölfogadási és elbocsátási jogát megbizottjára is átruházhatja, ez átruházásnak megtörténte azonban kétség esetén bizonyítandó.

6. §.

Aki mint cseléd akar alkalmaztatni annak saját személye fölött törvény szerint szabadon kell rendelkezhetni.

7. §.

Ha atyai hatalom vagy gyámság alatt álló egyén akar beszegődni, arra az atya vagy gyám beleegyezése szükséges.

Ha az atya vagy gyám a beleegyezést alapos ok nélkül megtagadja, azt a cselédügyben illetékes elsőfoku hatóság (115. §.) pótolhatja, fönmaradván az atyának vagy gyámnak felügyelési, esetleg főlebbzési joga, mely utóbbi azonban végleges elintézésig a hatósági főlebbzett határozatnak fogadatosítását meg nem akaszthatja.

8. §.

A cselédkönyv (69. §.) előmutatásával történt beszegődés a gazdára nézve azon jogi vélelmet állapítja meg, hogy a beszegődés az atya, vagy gyám beleegyezésével történt.

9. §.

Férjnél levő asszonyok, ha a férjek ellenzik, nem léphetnek szolgálatba. Kivételnek e szabály alól a férjeiktől törvényesen, akár ideiglenesen akár végképen elvált asszonyok.

10. §.

Ha ideiglenesen szabadsággal elbocsátott katona, haditengerész vagy honvéd cselédnek szegődik s a katona hatóság által behivatik, a cselédi szerződés ereje minden kárpótálás nélkül megszűnik.

Hasonló eset áll azokra nézve is, kik ujoncz állítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatuk kezdésére behivatnak.

Ellenben, ha tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a cselédszerződési viszonyt meg nem szünteti s az ily cseléd magát, ha az alól a gazda föl nem menti, vagy azzal ez időre másképp ki nem egyezik, helyettesíteni tartozik. Ki e helyettesítést nem teljesíti, a gazdát távollétének idejére bérének arányában kárpótolni köteles.

Katonai szolgálatba való önkéntes beállítás esetében pedig a cseléd a gazdának kártérítéssel tartozik.

A szolgálati szerződésről.

11. §.

A szolgálati szerződés úgy írásban, mint szóval is köthető.

12. §.

A szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésétől függ.

13. §.

Érvénytelen azonban oly szerződés, mely meghatározott számú évek, hónapok, hetek, vagy napok számában ki nem fejezhető, tehát bizonytalan időre köttetik, vagy amely legalább annyiban korlátozva nem lenne, hogy mindkét fél a jelen törvény értelmében megengedett fölmondás után a szerződéstől visszaléphessen.

14. §.

A jó erkölcsökbe vagy törvénybe ütköző cselekményekre, daczára az ellenkező szerződésnek, senki sem kötelezhető.

15. §.

Ha a szerződés alkalmával foglalo is adatott és elfogadott, az csak annak bizonyitékaul szolgál, hogy a szolgálati szerződés tényleg megkötetett.

A foglalo bármily csekély összegből állhat s az — ha csak szegődéskor az ellenkező ki nem köttetett — a kialakított bérebe betudandó.

16. §.

A foglalonak egyoldalú visszaadása a szerződés érvényét nem szünteti meg; kivételnek azon esetek, amelyben a cseléd a jelen törvény (10. és 22. §.) értelmében nem köteles szolgálatba lépni.

17. §.

Ugyanazon időre több helyre szegődni, vagy több gazdától venni fel foglalt, 5 frittól 20 frittig terjedő bírság vagy két forintot egy napra számítva, megfelelő elzárás büntetés terhe alatt tilos.

18. §.

Azon cseléd, ki több gazdához szegődött, vagy több gazdától vett föl foglalt, azon gazdához köteles szolgálatba lépni, akivel a 11. §. értelmében legelőször szerződött — ha ez őt elfogadni akarja. A többieknek — mennyiben a megelőző szerződésről tudomásuk nem volt — az általuk netán adott foglalo visszatérítésén kívül a cselédszerzési díjak és költségek, ugyszintén egyébként netán szenvedett kárak a cseléd által megtérítendő.

19. §.

A gazda, ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva fölfogad, a foglaltot veszti és ezenkívül 10—40 frtig terjedő bírsággal fenytendő.

20. §.

Megkötetvén a jelen törvény értelmében a szerződés, a gazda köteles a fogadott cselédet elfogadni, az pedig tartozik szegődési helyére belépni s ez utóbbi ennek ellenében nem érvényesítheti azt, hogy előbbi gazdájával újból kijegyzett.

21. §.

A szerződés megkötése után nem köteles a gazda a cselédet elfogadni:

a) ha a gazda a cseléd hűsége vagy erkölcsi magaviselete iránt utólag alapos kifogásokat érvényesít, vagy ha a cselédre nézve azon esetek valamelyike áll be, melyek miatt az 52. §. értelmében a gazda jogosítva van cselédjét rögtön vagy fölmondás nélkül elbocsájtani;

b) ha a cseléd már előbb észre nem vett undorító vagy ragályos nyavalyában szenved;

c) ha a cseléd már előbb szolgálatba beállani vonakodott;

d) ha a gazdát időközben véletlen elemi csapás, árvíz, vagy tüzvész érné, mely miatt cselédei számát apasztani kénytelen volna.

Ezen esetekben azonban a gazda a cselédet legföljebb három nap alatt tartozik értesíteni s a foglaltó visszatérítésére — kivéven a d) esetet, melyben az elveszti — igényt tarthat.

22. §.

A szerződés megkötése után nem köteles a cseléd szolgálatba lépni;

a) ha időközben oly betegségbe vagy állapotba esik, mely őt a szolgálatra képtelenné teszi;

b) ha női cseléd férjhez megy s a férj beleegyezése általában megtagadja, hogy neje szolgálatba lépjen;

c) ha a cselédre időközben oly örökség száll, mely annak jelenlétét szükségessé teszi, ez esetben azonban alkalmas helyettesről tartozik gondoskodni;

d) ha a cselédnél anélkül, hogy ez a beszegődés alkalmával kikötött volna, az kívántatnék, hogy gazdáját kövesse akkor is, midőn az lakását állandóan más községbe teszi át;

e) ha családi viszonyai úgy változnak, hogy honléte elkerülhetlenül szükségessé vált.

Mindezen körülmények szükség esetén bizonyítandók s a cseléd köteles a fölvett foglaltot visszaadni, kivéven a c) esetet, ha alkalmas helyettest állított.

23. §.

Azon gazda, ki a szegődött cseléd befogadását a 21. §. esetein kívül megtagadná, az adott foglaltot veszti és a cselédet épugy kártalanítani tartozik, mint a szolgálatból alapos ok nélkül való elbocsátás esetében. (56. §.)

24. §.

A cseléd pedig, ki a 22. §. esetein kívül azon szolgálatba, melyre szegődött, beállani vonakodik, a gazda kívánára arra hatóságilag kényszerítendő.

25. §.

Ha a kényszerrendszabályok célhoz nem vezetnének, akár találjon a gazda más cselédet, akár nem, köteles a cseléd a gazdának az okozott kárt megtéríteni s a foglaltot visszaadni, azonfelül pedig 2—20 frtig terjedhető bírsággal, fizetéseképtelenség esetében megfelelő (107. §.) elzárással fenytendő.

A gazda kötelességeiről.

26. §.

Ha a bér, ellátás, ruházat stb. iránt a szerződés alkalmával határozott kikötések nem történtek volna, a cselédet oly bér és ellátás illeti, mint amilyen a vele hasonló foglaltkozási cselédnek a szolgálat helyén, illetőleg annak legközelebb vidékén legtöbb esetben adadni szokott. Ajándékokra a cseléd igényt nem tarthat, ezek merőben a gazda jóakarától függnék.

27. §.

Berruhás cselédeknek arra nézve, hogy a bér egy részét képező ruházatnak mily idejű szolgálat után mennyi része illeti a cselédet, az egyezség dönt, — ennek nem létében a ruhailletmény meghatározására a megelőző szakasz határozatai alkalmazandók.

28. §.

Köteles a gazda a cselédnek kialakított vagy a 21. §. értelmében megállapított bérét és egyéb illetményeit a meghatározott, illetőleg szokásos időközben pontosan kiadni, a kikötött étkezést pedig egészséges minőségben s elegendő mennyiségben kiszolgáltatni.

29. §.

Köteles a gazda módot nyújtani és felügyelni arra, hogy a szolgálatába lépett tanköteles gyermekek és ifjak a népis-

kolai oktatás tárgyában keletkezett 1868. XXXVIII. t.-cikkeknek teljesen megfelelőleg rendesen járjanak iskolába.

Valamint köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje, a nélkül, hogy kötelességét mulasztaná, időről-időre a saját hitfelekezeti isteni tiszteletén részt vehessen.

30. §.

Köteles a gazda ügyelni arra, hogy cselédje, mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, továbbá, hogy cselédje testi erejét meghaladó, vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltesék.

31. §.

Tanköteles gyermekeknél a fentebbieken kívül különösen köteles a gazda felügyelni, hogy azok oly időben és olyan munkanemre ne alkalmaztassanak, melyek a gyermekcseléd testi fejlődését és növését akadályoznák vagy veszélyeztetnék.

32. §.

Ha a cseléd a szolgálati idő alatt saját és gazdája hibáján kívül megbetegszik, ápolásáról és gyógyításáról akár a házbán, akár azonkívül a gazda tartozik gondoskodni s pedig az 1875. évi III. t.-cz. 1. §-a értelmében legföljebb egy hónapig terjedő időtartamra, melyre a cselédnek, ha különben teljes ellátásban részesül, bér nem jár. — Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszűnik s az idézett törvény 2. §-ának intézkedései lépnek életbe.

33. §.

Ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg, a gazdának fentebbi kötelezettsége a beteg cseléd teljes folyógyógyulásáig, esetleg ha az 30 napon túl is tart, a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó.

34. §.

Ha végre a cseléd betegségét annak könnyelmű vagy erkölcstelen életmódja, általában saját hibája okozná, a gazda gyógyíttatási s ápoltatási — s mennyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszűnik s az átszáll az ekként beteggé lett cselédre vagy annak fizetni köteles rokonnaira, esetleg pedig az 1875. III. t.-cz. 2. §-a alkalmazandó.

A cseléd kötelességéről.

35. §.

Köteles a cseléd mindazon munkákat, melyekre szegődött, hiven, pontosan s legjobb tehetsége szerint teljesíteni.

A cseléd tartozik, amennyiben erejét vagy képességét túl nem haladja, rövid időre szakmájának természetével nem ellenkező, attól messze nem eső oly szolgálatot is teljesíteni, melyre nem szegődött, az esetben ha arra hivatott cseléd társa megbetegszik, távol van, vagy annak teljesítésében más okok által hátráltatnék.

36. §.

Azon cseléd ellen, ki szerződészerű vagy az előző szakasz második kikezdésében körülírt kötelezettségeinek teljesítését bármi ürügy alatt megtagadja, a gazda kivánatára a hatóság kényszerrendszabályokat alkalmazhat, ily cseléd a gazdának okozott károkat megtéríteni tartozik.

37. §.

A cselédnek nincs joga a neki kiadott munkát a gazda tudta nélkül más által végeztetni s ha abba magát a gazda tudtával helyettesítené, a helyettesítő által netalán okozott károkért a gazdának első sorban kártérítéssel tartozik. Ha azonban a gazda rendeli el a helyettesítést, ez esetben a cseléd kártérítéssel nem tartozik.

38. §.

A cseléd mindazon károkért, melyeket gazdájának roszakarát, hanyagság vagy vigyázatlanságból okozott, kártérítéssel tartozik.

39. §.

Köteles a cseléd társainak hűtlenségét gazdájának azonnal följelenteni, mit elmulasztván, felelős lesz mindazon károkért, melyek följelentése esetén kikerülhetők lettek volna s melyek a közvetlen kártevőn meg nem vehetők.

40. §.

A cseléd által megtérítendő mindennemű kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja.

41. §.

Ha a cseléd bármi okból törvényszerű kártérítéssel tartozik, az amennyiben bérhátralékából ki [nem telik, egyéb vagyonából pótlendő.

42. §.

A cseléd köteles magát mindenben azon házrendhez tartani, mely a gazda által megállapított. A gazda tudta és jóváhagyása nélkül akár saját ügyében, akár mulatság végett kimenni, ugyszintén a gazda által e célokra engedett időn túl kimaradni tilos.

43. §.

A cselédnek nincs megengedve gazdája tilalma ellenére látogatásokat általában elfogadni, különösen pedig gazdája egyenes engedelmé nélkül valakit éjszakára befogadni.

44. §.

A cseléd tartozik ládáját, ruháját és minden ingóságát, ha a gazda úgy kívánja, gazdája házában tartani.

Ha a gazdának alapos gyanuja támad, a cseléd holmiját, annak jelenlétében megvizsgálhatja, de ha a cseléd ebbe maga bele nem egyezik, a vizsgálat csak az erre fölkért községi előljáró vagy hatósági vagy rendőri közeg jelenlétében eszközölhető.

Ha a gazda veszélyt látna a késedelemben, a gazda a cseléd ládáját és holmiját zár alá veheti, az esetben azonban a vizsgálat foganatosítására a községi előljárót vagy valamely hatósági vagy rendőri személyt azonnal felszólítani tartozik.

45. §.

A cseléd a gazda parancsait tisztelettel és megadással fogadni tartozik, kifejezések és cselekmények, melyek a család és háznép keretén kívül más személyek között sértőknek tekintethetnek — a gazda irányába nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna.

46. §.

A gazda jogosíva van cselédjét megdorgálni s szolgálati kihágásaért esetleg fizetéslevonással is fenytetni.

47. §.

Ha a fenytetés igazságtalanul alkalmaztatott, a cseléd a hatóságnál orvoslást kereshet.

A szerződés megszűnéséről.

48. §.

A szolgálati szerződés a szolgálat időtartama alatt egyoldalulag föl nem bontható. A mely fél a szolgálati szerződést a szerződési idő letelte után folytatni nem akarja, annak — az esetben, ha ez iránt a szerződési egyezkedés alkalmával más ki nem köttetett volna, a jelen törvény 61. és 67. §-ában meghatározott időben a szolgálatot fölmondania kell.

49. §.

A szerződési idő letelte előtt is megszűnik a szerződés hatálya:

1. A gazda vagy azon családtagnak, kinek kizárólagos szolgálatára a cseléd fogadtatott vagy végre a cseléd halála által (62. és 68. §-ok.)

2. valamely részről közbejött jogos fölmondás folytán;
3. a jelen törvény 52. §-ában foglalt esetleges fölmondás nélkül.

50. §.

A gazda vagy a megelőző §-ban jelzett családtag halála következtében a cselédnek fizetendő járandóságokról a 62., 68. §-ok intézkednek. Ugyanezen szakaszok határozzák meg azon föltételeket is, melyek mellett az előző §-ok esetében a cseléd szolgálatát elhagyhatja.

A cseléd halála esetében a gazda a cseléd megbetegedéseig esedékes bért az elhalt cseléd bíróilag megállapított örökösének kifizetni tartozik.

51. §.

Jogos a fölmondás a 61—67. §-okban megállapított fölmondási idő előtt is.

I. A gazda részéről.

a) ha a cseléd azon munkára, melyre fölfogadtatott, kellő erővel vagy képességgel nem bír;

b) ha a cseléd kötelessége teljesítése körül a gazda intései után sem fejt ki szorgalmat;

c) ha a cseléd munkanapon a gazda engedelmé nélkül vagy tilalma ellenére ismételve távozik a háztól vagy munkájától;

d) ha ügyetlenség, könnyelműség vagy rosszakaratból a reá bízottakban vagy azok által a gazdának vagy másnak kárt okoz;

e) ha a perlekedő vagy veszekedő magaviselete által a házi rendet s csendet vagy a háznépe között a békés megélését zavarja;

f) ha a nőcseléd terhes állapotba jut.

II. A cseléd részéről.

a) ha a gazda a kialakult bért annak idején a cseléd fölcszólítására sem fizetné pontosan;

b) ha a cseléd házasság által önállóvá tehetné szert, melyre a szolgálati idő betöltése esetén nem lehetne kilátása; ezen fölmondás azonban a cselédre nézve érvényét veszti, ha a fölmondási idő lejártáig az őt fölmondásra jogosított föltevés alaptalansága kiderül;

c) ha a cseléd kimutatja, hogy jelenléte szülőinél a család fönntartására nélkülözhetlené vált;

d) ha személye fölött rendelkezhető kiskoru, atya vagy gyámja beleegyezése nélkül megszökött be s ezen beleegyezést a hatóság nem pótolta (8. §.) s az atya vagy gyám a szolgál-

latból való kilépést követeli, ugyszintén, ha a férjezett asszony férjének ellenzése dacára állott be s ez őt visszaköveteli;

e) ha a gazda lakását más községbe állandóan teszi át s a cselédétől kívánja, hogy kövesse.

Az utóbbi három esetben a cseléd a fölmondási idő (61—67. §.) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyett más alkalmas cselédet állít s azzal a bér és élelem tekintetében a gazda nagyobb terheltetés nélkül kiegyezik.

52. §.

Fölmondás nélkül is jogositva van:

I. A gazda rögtön elbocsátani a cselédet:

a) ha ez a gazdát, családját, vagy annak egyes tagjait fenyegeti, tettelesen bántalmazza, becsületében sérti, rágalmazza, vagy rosszakaratu fölbujtásai által a családban meghasonlás vagy egyenetlenséget előidézni törekszik;

b) ha az a gazda helyettesét vagy tisztjét, kinek fölügyelése alatt a cseléd áll, szolgálati eljárásban tetteleges bántalommal vagy szitokkal illeti;

c) ha a cseléd a gazda gyermekeit, vagy családjá egyéb tagját rosszra csábítja, vagy azokkal tiltott vagy gyanus szövetkezésben él;

d) ha a büntettségben vagy nyereségvágyból eredő vétségben teszi magát bűnössé, avagy gazdája iránt tartozó hűségét szegte meg; nemkülönben ha erre cseléd társait csábítja, avagy erről biztos tudomással bírván, rögtön fel nem jelenti;

e) ha a gazdája nevére annak tudta nélkül pénzt vagy árut kölcsönöz;

f) ha gazdájának bárminemű tulajdonában készakarva kárt okoz;

g) ha a cseléd ivásnak vagy játéknak adja magát vagy erkölcstelen életet él;

h) ha a cseléd a hatóság által három napnál hosszabb időre bezárattott;

i) ha a cseléd az 51. §. pontjaiban említett kihágásokat intés daczára többször ismétli;

k) ha a cseléd hamis szolgálati bizonyítványok által gazdáját tévutra vezette;

l) ha a cseléd tüzzel, égő lámpával vagy gyertyával előleges intés daczára is vigyázatlanul bánik, vagy vigyázatlansága által tényleg tűz támad;

m) ha a gondozására bizott lábasjóságot figyelmeztetés daczára rosszul ápolja vagy éppen kinozza; végre

n) ha a cseléd kicsapongása által ragadós vagy undort gerjesztő nyavalyába esett; ellenben

II. A cseléd jogositva van szolgálatát rögtön elhagyni:

a) ha a gazdának, családjá valamely tagjának vagy megbizottjának bánásmódja által élete, egészsége vagy testi biztonsága veszélyeztetik, illetőleg ha a gazda ez utóbbiak ilyenmü bánásmódja ellen a cselédet megvédeni nem tudja vagy nem akarja;

b) ha a gazda oly lépésekre akarja cselédjét csábítani, melyeket a jó erkölcsök vagy törvények tiltanak;

c) ha a család tagjai vagy vendégei részéről jövő hasonló kísértések vagy csábítások ellen a gazda cselédjét sikeresen oltalmazni nem tudja vagy nem akarja;

d) ha a gazda a cselédet akár az éteknek rosszasága, akár kevés volta által hatósági figyelmeztetés után is éhezésnek teszi ki;

e) ha a gazda a lakását 16 kilométernél távolabb fekvő községbe teszi át s a cselédet a szolgálati idő lejáratkor leendő visszautazásának költségeiről nem biztosítja; végre

f) ha a cseléd súlyos betegség által a szolgálat folytatására képtelenné válik.

A szerződés megszűnte után való teendőkről.

53. §.

Midőn a gazda cselédjét szolgálatközben az 51. §. értelmében fölmondás mellett vagy az 52. §. értelmében fölmondás nélkül elbocsáthatja, ugyszintén azon esetben is, midőn a cseléd a szolgálatot részéről való törvényszerű fölmondás mellett elhagyhatja, a cseléd csak a valóságos szolgálati, illetőleg fölmondási időre eső bérét követelheti; midőn pedig a cseléd van törvény szerint jogositva a szolgálatot fölmondás nélkül elhagyni, joga van bérének azon részére, mely a törvényes fölmondási időre aránylag esik.

54. §.

A szolgálati viszonynak a kikötött szolgálati idő lejárat előtt bármi okból való megszűnése esetében a cseléd csak azon ruházatra, illetőleg ruházati részre emelhet igényt, mely határozottan a bérenek részekint lett kikötve, nem pedig azokra nézve is, melyeket a gazda jószántából vagy nagyobb diszkevéért adott.

55. §.

Arra nézve, hogy a szolgálati viszonyok idő előtti megszűntével a cselédet a bér részét képező ruházatról mi es

mennyi illeti, szolgálati szerződésben megállapított egyezség dönt.

Ennek nem léteben a jelen törvény 26. és 27. §-ai alkalmazandók.

56. §.

Ha a gazda az 51. és 52. §-okban foglalt törvényes ok nélkül bocsátná el cselédjét, a szolgálati időnek lefolyása előtt sem a gazda a cseléd visszafogadására, sem a cseléd a visszatérésre nem kényszeríthető, azonban a gazda ily esetben tartozik az ily cselédnek hátralévő idejére kikötött bért, tartást s ruhát kiszolgáltatni.

57. §.

Azon cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt az 51. és 52. §-okban kijelölt okok nélkül elhagyja, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésre hatóságilag kényszerítendő; azonban a gazda nem kényszeríthető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényleges szolgálatáig járt.

A jogtalanul távozó cseléd a gazdának okozott kár megtérítésére kötelezendő s ezenkívül 4—24 firtig terjedő bírsággal vagy megfelelő elzárással fenytendő.

Ezen büntetés, ha a gazda a cselédet vissza nem fogadná, rögtön, különben pedig csak a szolgálati idő letelte után hajtandó végre s e körülmény az elbocsátó levélben megjelölendő.

58. §.

Bármily okból szünjék meg a szolgálati viszony, a cseléd a szolgálat elhagyása előtt a rábizott tárgyakról pontosan beszámolni tartozik, esedékes bérilletményeire csak azután lévén törvényes jogá.

II FEJEZET.

Különleges intézkedések.

Külső cselédek.

59. §.

Mezei vagy külső cselédek azok, kik kizárólag, vagy legalább főleg a mezei gazdasági külső munkára fogadtatnak föl.

60. §.

Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem kötetett volna, egy egész évre szegődöttékül tekintendők, mely a szolgálatba lépés napjától számítandó.

61. §.

Külső cselédnél a fölmondásnak a szolgálati idő lefolytatá megelőző két hó előtt kell megtörténnie, ha ezen határidő elmulasztatott, azon jogi vélelemnek van helye, hogy a szerződés még egy további évre meghosszabbított.

62. §.

A gazda halála esetében annak örökösei nem kötelesek a külső cselédet az egy év után számítandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés még egy évnél hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda elhalálása a fölmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a külső cselédnek a szolgálati év utolsó napjától számítva még 3 havi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd is ezen esetben ugyanazon időben hagyhatja el a szolgálatot, de ha a fölmondás tőle jött, a második bekezdésben foglalt fizetésre igényt nem tarthat.

A külső cselédet akarata ellenére más gazdaságba áthelyezni nem lehet.

Házi vagy belső cselédek.

64. §.

Házi vagy belső cselédek azok, kik kizárólag vagy legalább főleg a házban és a körül vagy a család egyes tagjainak szolgálatában teljesítendő munkálatokra fogadtatnak föl.

65. §.

Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem kötetett volna, 3 óra szegődöttékül tekintendők, mely a szolgálatba lépés napjától számítandó.

66. §.

A belügyminiszter fölhatalmaztatik ezen törvényes szolgálati időt oly nagyobb városokban, melyekben a belső cselédváltóztatás gyakori s könnyebb, a városi törvényhatóság indokolt előterjesztésére egy óra leszállítani.

67. §.

A fölmondási idő a belső cselédnél hat hétben állapittatik meg a szolgálati idő lefolyta előtt. A megelőző §-ban említett városokban azonban a törvényes fölmondási idő 15 napban állapittatik meg, mely minden hó 15-én eszközözendő.

Ha a fölmondás elmulasztott, azon jogi vélelemnek van helye, hogy a szolgálati szerződés további három, illetőleg egy óra meghosszabbított.

68. §.

A gazda vagy azon családtagok elhalálása esetében, kinek különös szolgálatára a cseléd fogadva volt, az örökösök nem kötelesek a belső cselédet a 3, illetőleg 1 hónap után számítandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda, vagy említett családtag elhalálása a fölmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a 3 hónapos belső cselédnek a szolgálati idő utolsó napjától számítva még 6 heti, hónapos cselédnek pedig 15 napi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd ilyen esetekben ugyanezen határidőben távozhatik szolgálatából, de ha a fölmondás tőle származott, az ezen szakasz 2. bekezdésében föntartott fizetésre igénye nincs.

III. FEJEZET.

A szolgálati cselédkönyvekről.

69. §.

Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd-) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait, s kiállítási módosztatit a belügyminiszter rendeleti uton állapítja meg.

70. §.

Ezen szolgálati könyveket, törvényes akadály nem léteiben, az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése mellett, a jelen törvény végrehajtására rendelt azon elsőfoku hatóság (115. §.) adja ki, melynek területén a cseléd illetőségi községe fekszik.

71. §.

Ha valaki más hatóság területén kíván cselédnek szegődni, ha törvényes akadály fönn nem forog, ezen elsőfoku hatóság állíthat ki szolgálati könyvet, miről azonban a cseléd illetőségi elsőfoku hatóságát azonnal értesíteni tartozik; ha pedig törvényes akadály vagy aggály adná magát elő akkor a cseléd ez utóbbi hatósághoz utasítandó kérelmével. Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha a cseléd oly országból való, hol a szolgálati könyvek nem szokásosak.

72. §.

A kiállított szolgálati könyvekről minden elsőfoku hatóság folyó számmal ellátandó, pontos jegyzéket tartozik vezetni. Ezen folyószám a könyvre is ráírandó.

73. §.

Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (79. §.) 25 frtig terjedhető bírság alatt tilos.

74. §.

A szolgálatba lépés alkalmával a gazda a könyvet a cselédétől elveszi és megőrzi, kilépésekor pedig a cselédnek visszaadja.

75. §.

A gazda köteles ez alkalommal a könyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni; a cselédnek pedig az esetben, ha magát a gazda által beirt minősítés által alaposan sértve érzi, jogában áll hatósági vizsgálatot kérni, mely meg nem tagadható, s melynek eredménye szerint a minősítés hatóságilag kiigazítandó s e körülmény a könyvbe bejegyzendő.

76. §.

A gazda, ki tudva valótlan minősítést ad, az abból eredő kárért felelős s ezenfelül 50 frtig terjedhető bírsággal fenytendő, amennyiben az eset körülményei bünvádi eljárást nem igényelnek.

77. §.

A szolgálati könyvek nyilvános okiratok, melyeknek bárminemű meghamisítása, vagy nem az illető személyek által való használata bünyenyítő eljárást von maga után.

78. §.

Ha egy szolgálati könyv elvesz, ez azon esetben, midőn a cseléd ugyanazon hatóság területén tartózkodik, mely a könyvet kiállítá, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. A hatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti s ha az elvesztés iránt kétség nem marad fönn, új könyvet állít ki, melyre följegyzi: „másodlat“.

Midőn pedig a cseléd lakhelye nem azon hatóság területén van, mely a könyvet kiállítá, köteles a cseléd szolgálati könyvének elvesztését azon községi (városi) előjárásnáál azonnal bejelenteni, melynek hatósági területén akkor tartózkodik. Az előjárás az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest körözteti, s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fönn, az új (másodlat) szolgálati könyvnek

kiadása iránt azon hatóságot keresi meg, mely az elvesztett kiállította.

Uj (másodlat) szolgálati könyv állítandó ki akkor is, midőn a cselédkönyv elszakadás vagy egyéb ehhez hasonló körülmények miatt használhatlanná vált, ez esetben azonban a használhatlanná vált könyv a hatóság, illetőleg a közvetítő előjáróság által visszatartandó s a másodlat kiállítására megkeresett hatóságnak elküldendő.

Ha végre egy szolgálati könyv egészen megtelt, az illetékes hatóság ugyanazon szám alatt újat állít ki s ezen megjegyzi, hogy az előbbi szolgálati könyvnek folytatása.

Az elbocsájtási bizonyítványokról.

79. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szolgálatból ki lépni s újra elszegődni akaró cseléd ezt törvényes alakban és akadálytalanul tehesse, köteles a gazda a cselédnek 15 kros bélyeggel ellátott elbocsájtási bizonyítványt adni, melyre a bélyeget a szolgálati viszonyt fölmondó fél tartozik venni és melyben a cseléd a szerint, mint a szolgálati könyvben történni fog, minősítendő és megjegyzendő, hogy a cseléd rendes szolgálati könyvvel bír. Ha a gazda e bizonyítványt a fölmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik s arra törvényes oka nincs, azt a hatóság teljesíti s ily gazda annyiszor amennyiszer 10 frtra terjedhető bírsággal sújtathatik.

80. §.

Ezen elbocsájtási bizonyítványt a cseléd szegődéskor az új gazdának átadni ez pedig azt átvenni és megőrizni köteles.

Amely gazda ezt elmulasztja 25 frtig terjedhető bírsággal fenyteneő s azonfölül az esetben, ha a cseléd később egy másik gazdához szegődik, ki e bizonyítványt magánál tartja, az előbbi az utóbbitól kártérítést nem követelhet.

81. §.

Azon cseléd, ki hamis bizonyítvánnyal szegődik el, a gazdának ez által okozott kárt megtéríteni tartozik s ezenfölül fenytő eljárás alá vonatik.

VI. FEJEZET.

A jelen törvény áthágásainak büntetéséről.

107. §.

A jelen törvény határozványainak áthágása, a mennyiben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál s napszámosnál tiz, gazdánál s munkaadónál huszonöt frtig terjedő pénzbírsággal, nem fizetés esetében megfelelő egyszerű elzárással és pedig s cselédnél minden

2 frt után egy napot, más személynél minden 5 frt után egy napot számítva, fenytendő.

108. §.

Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül, az engedett időn túl gyakrabban kimarad, 2 frttől 16 frtig, ki a gazda tilalma ellenére látogatásokat elfogad, 2 frttől 10 frtig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 frttől 24 frtig terjedő bírsággal vagy megfelelő (107. §.) elzárással fenytendő.

VII. FEJEZET.

Az illetékes hatóságról.

115. §.

Minden a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránt, a gazda és cseléd, valamint mezei munkások vagy napszámosok között támadható viták elintézésére, ugyszintén a törvény rendeleteinek áthágása esetében, a törvényszerű megtorlásra első foku hatóság:

- a) megyékben, kerületekben, vidékeken és székekben a szolgabíró, kerületi kapitány vagy hadnagy, dulló;
- b) rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitány, vagy ahol ez nincs, a tanácsnak e részben megbízott tagja;
- c) a törvényhatósági joggal fölruházott és szabad kir. városokban a rendőrfőkapitány;
- d) Budapest fővárosban a kerületi alkapitányok.

116. §.

Második foku hatóság a megelőző szakasznak:

- a), b) eseteiben az alispán, alkirálybíró, alkapitány, a
- c) alatti esetekben a tanács;
- d) Budapesten a főkapitány meghallgatásával a közigazgatási bizottság.

Harmadik foku hatóság a jelen §. a)—c) eseteiben a közigazgatási bizottság, Budapesten pedig a belügyminiszter.

117. §.

Két lényegileg összhangzó határozat után további főlebeszésnek helye nincs.

119. §.

Kivételt képeznek a gazda és cseléd vagy mezei munkás, napszámos között a szolgálati szerződési viszonyból a jelen törvény alapján támadt kártérítési kérdések, melyek azon bíróság elébe tartoznak, mely a fönálló törvények szerint a kártérítési összegek mérvei szerint illetékes.

A gazda neve és polgári állása	A szolgálatba lépés napja	A szolgálat minősége	A szolgálat- bóli kilépés napja
<p>Verwaltung der Pachtungen u. landw. Spiritus-Fabrikas BRIEST UND FERROVALD.</p>	1878. April 24	Kertész-hajkai	1899. November 1
<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>

Évi vagy havi kikötött bér és egyéb ígéretok	Szolgálati bizonyítványa			
	hűség- ről	ügyesség- ről	szorgalmá- ról	erkölcsisé- géről
<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>
<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>	<p><i>[Handwritten signature]</i></p>

A gazda neve és polgári állása	A szolgálatba lépés napja	A szolgálat minősége	A szolgálatból kilépés napja
Reichsgräf Frank Nikola Reiskedo	1900 September 8 ^{ta}	Harszolgai és Kaszár	1900 October 24 ^{dik} napján
Prinzessin Luise von Sachsen-Coburg und Gotha	1902 Január 1 ^{en}	Harszolgai és Kaszár	1902 October 24 ^{dik}

Évi vagy havi kikötött bér és egyéb ígéretes	Szolgálati bizonyítványa			
	hűségről	ügyesség-ről	szorgalmá-ról	erkölcsisé-géről
1000 36 koronára	jó	jó	jó	jó
Zem társ	Munkát hűs és szorgalmasan végezte			

A gazda neve és polgári állása	A szolgálatba lépés napja	A szolgálat minősége	A szolgálat- bóli kilépés napja
			

Évi vagy havi kikötött bér és egyéb ígéreték	Szolgálati bizonyítványa			
	hüség- ről	ügyesség- ről	szorgalmá- ról	erkölcsisé- géről

V4-400.

Személyleírás.

Telefon: 23-74.

Postafiók: 70.

A munkakönyv tulajdonosának:

Születési éve:

1871

Vallása:

ap. hitv. evang.

Termete:

magas

Szélessége:

hosszú

Színe:

~~szürke~~ szürke

Szemöldöke:

szőke

Orra:

rendes

Szája:

rendes

Fogai:

éjszaki

Haja:

szőke

Szakállja:

Bajusz: szőke

Különös ismertető jelei:

állan balról

Foglalkozása:

sütő segéd

Ezen munkakönyv az 1884. évi XVII. t.-cz. 101. §-a értelmében a következő okmányok alapján állított ki:

Ezen munkakönyv a Hill Könyvtár eljárássága által kiadott 1507/1903 Kőrségi bizottság alapján adóztatott ki.

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Nagy Gyula Fehérvári	1903 júl. 1	Szűri segéd	
Mind kétség idtől három hétig volt alkalmazva. Augusztus 16 dikától			

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8
11 Koronai Munkabérek	1903 júl. 10.	Nagy Gyula	Mellette igazoltatik. Tapolca, 18903 Gyúrius István Ipt. jegyző. Igazoltatik. Tapolca, 18903 Gy. hó 18 Ipt. jegyző.
			Pécs 1903 Szeptember 7 Haknch Karoly Szeptember 7 dikén Munkába lépés bejelentése Pécsi ipartestület 12304 Kilépés bejelentése Pécsi ipartestület 1903 IX 4

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
P. Péterffy autó mester P. Cs.	1900 Sept. 8-an	kőszítő-munkás fehér dolgozó	1903 Sept. 22-én
Keszler János Böcker Veria Wormburg	8. szept.	B. János gőz-munkás trüffel szőrdolgozó	1903 szeptember
F. Pál autó mester Ferpölcán	90. szeptember 2-én	autó segéd	Szeptember 9-én

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezü aláírása	
5	6	7	8
12 koronás heti bér	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
12 koronás heti bér	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
9 koronás.	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Munkába lépés bejelentése Pécsi Ipari Testület 1909. szeptember 1-én	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja.
1	2		4
Szoboszló Mátyás Sütő Veszprém	1904	Sütősegéd	1904 Juh 22
10 mint Riszegítő munkán dolgozott	Október 20	Riszegő	November 1-an
Kurash József Józsa Fevél	1904 November 22	sütő segéd	1904 Decembertől

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8
17 kor 1904	Juli 22		Belépése igazoltatik Veszprém 1904. júli 22-én Kilépése igazoltatik Veszprém 1904. júli 22-én Józsa J.
13 1904	BEJELENÉSEK EV 1904 HÓ 10 EN KAPOSVARI IPARTESZTULET. KILÉPÉSE 1904 EV HÓ 1 EN	Kurash József	Józsa J.
Kurash József	Kurash József	Kurash József	Bejelentés 1904. júli 22-én 30/1904 Józsa J.

A munkaadó neve, foglalkozása	A munká- kaba- lépés napja	A segéd (gyári munkás) fog- lalkozása	A mun- kából kilépés napja
1	2	3	4
Kániniek. Ferenx sütő B. Magocs	17/12 1904	Sütősegéd	December 30.
Dr. Gärtner Wilmosné sütő-mesterné,	1905. Március 1. éjtel	kisegítő	1905. március 1. éjtel.

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszony- ban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezü alá- írása	
5	6	7	8
8.00 Heti-ben	1904 30 December	Kániniek Ferenx	Bejelentve 1904. december 15. Kijelentve 1904. március 30.
három korona naponta		Dr. Gärtner Wilmosné sütő-mesterné,	Bejelentve 1905. március 1. Kijelentve 1905. március 1. Dr. Kanizsaal iparhatóságnál. Lóbar

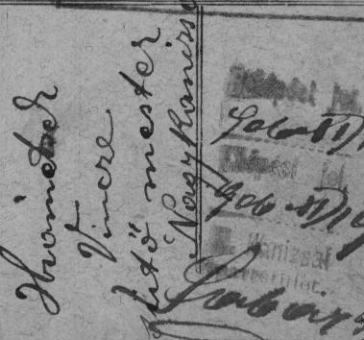
A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Wépf József barkasúró nagy kavi...	Bejelentetett 1905. III. 23. 1905	sülőszerű	1905. IX. 19
Schwarth Haueris		istint ki	1905. IX. 20
Wagner Yakab pék mester Bacskozár	1905. VII. 8	sülőszerű	1905. IX. 14

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változástól
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezü aláírása	
5	6	7	8
napi bére 5 korona		Wépf József Lengyel	Kijelentetett 1905 APR. 19.
			1905. gó... 1905. 10. 11. 1905. 11. 14.
heti bére 6 kor.		Wagner Yakab pék mester	1905. 11. 18

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Jögi Péter műmester győr	1905 XlV. szeptember 27	sütősegéd Riszegítő	December 4.
Becker és Tárnai sütők.	1906 febr. 24.	kiszegítő marosvásárhely	február 24.
Dávics László András Oros.	1906 11/2	András szeged.	1906 4/3

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezü aláírása	
5	6	7	8
Jöröna naprafűtő		Jögi Péter	BELEPÉS JELENTVE 1905 decz 04 KILÉPÉS JELENTVE 1905 decz 04 1906 SZ. VÁG.
Becker és Tárnai sütők.	BECKER ÉS TÁRNAI sütők PÉCSÉTT	PECSI IPARTESTÜLET Bejelentve 1906 MRC 6 12007 SZ.	PECSI IPARTESTÜLET Kijelentve 1906 MRC 6
19 Dron	PECSI IPARTESTÜLET BEJEGYZÉS	PECSI IPARTESTÜLET Bejelentve 1906 MRC 20 T. _____ SZ.	PECSI IPARTESTÜLET Kijelentve 1906 APR 23

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Magnez-fabrik főmester Alkörös	1906. IV. 29	sütő segéd	1906. VIII. 27
Vince Vörösmarty sütő Főmester	1906. VIII. 25	mind kiegészítő sütő segéd	1906. VIII. 2
Hornetor Vince Vörösmarty sütő mester Nagykanizsa.	1906. XI. XII	sütő segéd mind kiegészítő	1906. XI. 1906

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezü aláírása	
6	6	7	8
6. kor. kiegészítő		 sajátkezü aláírása: [Handwritten signature] 1906. X. 27.	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról: [Handwritten notes and signatures]
3 k.	3 kor. 40 fillér naponta	 sajátkezü aláírása: [Handwritten signature] 1906. X. 27.	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról: [Handwritten notes and signatures]
Hornetor Vince Vörösmarty sütő mester Nagykanizsa.	3 kor. 40 fillér naponta	 sajátkezü aláírása: [Handwritten signature] 1906. X. 27.	Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról: [Handwritten notes and signatures]

A munkaadó neve, foglalkozása	A munká- kaba lépés napja	A segéd (gyári munkás) fog- lalkozása	A mun- kából kilépés napja
1	2	3	4
Gary Jerezy sütő Keszthely	907. Jan. 10.		907. I 25
Kohn Miksa László Keszthely	907. Május 13		907. Május 22

Munka- bér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszony- ban beállott változásról
	által tett bejegyzés kezte: év, hó, nap	sajátkezü alá- írása	
5	6	7	8
			<p>Bejelentés Keszthelyi 1907. Jan. 24</p> <p>Kilépés igazolása Keszthelyi, 1907. Jan. 25</p> <p>Bernath ip. jegyző</p>
3 Korona naponta		Kohn Miksa László	

A segédekről.

88. §.

Az iparos és segéde közötti viszony szabad egyezkedés tárgya.

A szerződés, ha a felek másképp nem egyeztek, csak 1 heti próbaidő eltelte után válik kötelező erejűvé.

89. §.

Az iparos segédétől, ha másként nem egyezkedtek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kívánhat és ezt is csak oly mérvben, mely a segéd testi alkotásának és erejének megfelel.

Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.

90. §.

Az iparos oly segédet fel nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszűnését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszűnik (108. §.) — nem igazolja.

A ki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért.

91. §.

Minden segéd, szerződési kötelezettségének teljesítése mellett, szabadon kereshet munkát; maga választhat és változtathat magának helyet és pedig akár iparosnál, akár gyárosnál, akár más vállalkozónál.

92. §.

A munkaadó és segéde közötti viszony, ha másképpen nem egyezkedtek, vagy ha gyárakban a munkarend (113. §.) másképpen nem intézkedik, 15 napi felmondással felbontható.

Kereskedősegédek tekintetében a felmondás határideje szerződési megállapodás hiányában hat hét.

Fontosabb teendőikkel megbízott iparos- vagy kereskedősegédek, jelesen a nagy iparvállalatoknál vagy gyáraknál, vagy kereskedői üzletekben mint könyvvezetők, raktárnokok, üzletvezetők, utazók, raktárnokok, stb. al-

kalmazottak tekintetében a felmondás határideje három hónap.

93. §.

Habár kellő időben történt is a felmondás, azon segéd, ki darabszámra fizettetik, addig nem léphet ki, míg az átvett munkát a szerződésnek megfelelőleg be nem fejezte, valamint az sem, ki a munkabérére kapott előleget le nem dolgozta, vagy meg nem térítette.

94. §.

A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható:

a) ha nyeresévküszöböt eredő bűncselekményt követ el;

b) ha az iparos, helyettese, vagy az iparos egyik családtagja ellen tetteleges bántalmazást vagy súlyos becsületsértést követ el, kötelességei teljesítését makacsul megtagadja, vagy ha az iparos akarata ellenére egy egész munkanapon át igazolatlanul szünetel;

c) ha megintés daczára a ház vagy az üzlet biztonságát vigyázatlansága által veszélyezteti;

d) ha 3 napnál tovább tartó szabadságvesztés-büntetés alá kerül;

e) ha a szerződésileg elvállalt munka teljesítésére képtelen;

f) ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenved;

g) ha az iparos bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti;

h) ha a kereskedősegéd főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik;

Az e) és f) pontokban elősorolt esetek bekövetkezése miatt elbocsátott segéd netaláni kárpótlási igénye, a szerződés és a fennálló törvények alapján ítélendő meg.

95. §.

A segéd felmondás nélkül azonnal kiléphet:

a) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családja tagjait tetteleg bántalmazzák, ellene vagy ellenük becsületsértést követnek el;

b) ha az iparos szerződési kötelességeit nem teljesíti ;

c) ha darabszámra dolgozik és az iparos őt folyamatosan munkával ellátni nem képes ;

d) ha a munka folytatásánál egészsége vagy élete veszélyeztetve van ;

e) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családja tagjait erkölcsstelenségre vagy törvényellenes tette csábítják.

96. §.

Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi tengerész, vagy honvéd segédnek áll be s a katonai hatóság által behivatik, a munkaszerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszűnik.

Ugyanez áll azokra nézve is, kik ujoncz-állítással mával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben, ha a tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a munkaszerződést meg nem szünteti, de a gyakorlat idejére munkabér nem jár.

97. §.

Az iparos, ki (segédét) törvényes ok nélkül a felmondás határidejének eltelte előtt elbocsátja, köteles neki kilépése előtt azon bért vagy egyéb illetményt, melyet a felmondási határidő alatt élvezett volna, egyszeresen, és ha a segédnek munkabérén kívül ellátása is volt, kétszeresen megadni.

98. §.

Azon iparos, ki segédeit lakással is ellátja, e célra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni.

A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszínen, a tiszti orvos közbejöttével vizsgálандók meg és haladék nélkül orvoslandók.

99. §.

Minden segédnek munkakönyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítási módoszatait a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a belügyi miniszterrel egyéjtőleg, rendeleti uton állapítja meg.

A munkakönyvben a segédek erkölcsi magaviseletére és minősítésére vonatkozó megjegyzéseknek vagy jeleknek helye nem lehet.

A jelen törvénynek a segédekre és a gyári munkásokra vonatkozó szakaszai a munkakönyvben lenyomatandók.

Kereskedő-segédeknek, valamint fontosabb teendővel megbízott iparos-segédeknek, jelesen : a könyvvivők, pénztárnokok, munkavezetőknek — munkakönyvre nincs szükségük.

Mely segédek esnek e fontosabb teendővel megbízott segédek közé, azt kétség esetében az iparhatóság határozza meg.

100. §.

A munkakönyvet az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése után azon elsőfoku iparhatóság adja ki, melynek területén az ipartelep fekszik, melyhez a segéd szegődik.

101. §.

Munkakönyv annak adandó :

a) ki a jelen törvény életbeléptekor tényleg mint segéd iparosnál munkában áll ;

b) ki iparhatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy tanonczidejét befejezte ;

c) ki élete 15-ik évét betöltötte és gyakorlati ipariskolát bevégezett ;

d) ki élte 15-ik évét betöltötte és igazolja azt, hogy iparosnál munkába mint segéd felvétetik ;

e) ki igazolja azt, hogy gyárban mint munkás felvétetik.

102. §.

A kiállított munkakönyvekről minden elsőfoku iparhatóság folyó számmal ellátott pontos jegyzéket tartozik vezetni.

Ezen folyó szám a könyvre is ráirandó.

103. §.

A munkábalépés alkalmával az iparos a könyvet a segédttől átveszi és a segéd alkalmazását a munkakönyv bemutatásával legkésőbb két hét alatt az iparhatóságnak bejelenti.

104. §.

A segédnek munkából kilépése alkalmával az iparos köteles a munkakönyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni s a segéd kívánatára a fennállott szerződési viszony megszüntéről és a segéd magaviseletéről az igazságnak megfelelő külön bizonyítványt adni.

105. §.

Ha a munkakönyv elvész, ez azon esetben, midőn a segéd ugyanazon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. Az iparhatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti (esetleg a rendőri közlönyben is) s ha az elvesztés iránti kétség nem maradt fenn, új könyvet állít ki, melyre feljegyzi, hogy: „másodlat.”

Midőn pedig a segéd nem azon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, köteles munkakönyvének elvesztését azonnal bejelenteni az iparhatóságnak, melynek területén akkor tartózkodik. Az iparhatóság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest körözteti s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az új (másodlat) munkakönyvnek kiadására azon iparhatóságot keresi meg, mely az elvesztett könyvbe az utolsó feljegyzést eszközölte.

Az iparhatóság a segédnek az elvesztés megtörtént bejelentéséről igazolványt ad, a mely addig, a míg az új (másodlat) munkakönyv kiállítható, munkakönyv gyanánt szolgál.

Ha a munkakönyv elszakadt, vagy más oknál fogva használhatlanná vált, vagy ha a segéd másodlatot kíván, új (másodlat) munkakönyv állítandó ki.

Ha végre a munkakönyv egészen megtelt, az illetékes hatóság újat állít ki s benne megjegyzi, hogy az az előbbi munkakönyvnek folytatása.

Az iparhatóság az illető lajstromban (109. §.) kitünteti az okot, a mely az új munkakönyv vagy a másodlat kiállítására szolgált és az eredeti munkakönyvet legalább egy éven át megőrzi.

106. §.

A munkakönyvet mindaddig, míg a segéd munkában áll, az iparos megőrzi, tartozik azonban kívánatra arról, hogy a munkakönyv nála van, elismervényt adni.

A munkából kilépéskor az iparos a kilépést az iparhatóságnak bejelenti s a munkakönyvet a kilépő segédnek átadja.

107. §.

A segéd munkaviszonyában beálló minden változás a munkakönyvben az iparhatóság által igazolandó.

Ha a munkában állás hosszabb betegség vagy más körülmények által megszakítatik, e körülmény a segéd által történt igazolás után a munkakönyvbe az iparhatóság által feljegyzendő.

Az iparhatóság által igazolt minden adat egyuttal az általa vezetett lajstromba is feljegyzendő.

108. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparozhoz szerződteni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kívánatára elbocsátási bizonyítványt köteles adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bír.

109. §.

Az iparhatóság a területén alkalmazott segédekről lajstromot vezet.

E lajstromba kiteendő:

- a) a segéd neve és foglalkozása;
- b) munkakönyvének száma;
- c) az iparos neve, lakása és foglalkozása, a kinél alkalmazva van;
- d) a munka-viszony megkezdése;
- e) a munka-viszony megszünte.

110. §.

A törvény kihirdetése után hat hónap alatt minden iparos tartozik segédeit a lajstromba bevezetés s munkakönyv-kiállítás végett az iparhatóságnak bejelenteni.

A gyári munkásokról.

111. §.

Az iparos-segédekről szóló 88—110. §§. rendeletei a gyári munkásokra is kiterjednek.

112. §.

A gyáros köteles összes munkásairól jegyzéket vezetni, abba minden munkás nevét, születésének évét és helyét, foglalkozását és bérét beiktatni s e jegyzéket az iparhatóságnak kívánatára akármikor előmutatni.

113. §.

A műhelyekben munkarendnek kell kifüggesztve lenni melybe következők veendőek fel:

a) a dolgozó személyzet különféle osztályzata és foglalkozása, jelesen a nők és gyermekek alkalmazásának módzata, tekintettel testi erejükre és ez utóbbiak iskolai kötelezettségére;

b) a munkaidő tartama;

c) a leszámolás idejére és a munkabér kifizetésével vonatkozó határozmányok;

d) a felügyelő egyének jogai;

e) a munkásokkal való bánásmód megbetegedés vagy szerencsétlenség eseteiben;

f) a munkarend áthágóira szabott pénzbírságok;

g) a felmondás határideje és azon esetek, melyekben a szerződési viszony azonnal felbontható.

A munkarend nem tartalmazhat semmi olyant, a mi a törvény rendelkezéseivel ellenkezik.

A munkarend az iparhatóság által láttamozandó.

114. §.

Minden gyáros köteles gyárában saját költségén mindazt létesíteni és fentartani, ami, tekintettel az iparüzlet és telep minőségére, a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál. (30. §.)

115. §.

Tekintettel a fennálló népoktatási törvényekre is: 10 éven aluli gyermekeket éppen nem, a 10 évet meg-

haladott, de a 12 évet még el nem érteket csak az iparhatóság engedélye mellett szabad gyárakban munkára alkalmazni.

Az engedély csak akkor adandó meg, ha vagy az iskola rendes látogatása a gyárban való alkalmazással megegyeztethetőnek mutatkozik, vagy a gyáros részéről külön iskolák felállítása által a gyermekek oktatásáról az iskola-hatóság rendeletei szerint kellő gondoskodás történik.

Kik a 12 éves kort meghaladták, de a 14 éves életkört még be nem töltötték, gyári munkában naponként csak 8 óra hosszat foglalkoztathatók.

Oly ifjak, kik a 14 éves életkort betöltötték, de a 16 évet még el nem érték, naponként csak 10 órai munkaidőre alkalmazhatók.

Ezen törvény 62. §-ának b) pontja, valamint a tanoncok éjjeli munkájáról szóló 65. §-a a 16 éven aluli gyári munkásokra is kiterjesztetik.

116. §.

A 16 évet még be nem töltött munkások vagy éppen nem, vagy csak bizonyos föltételek mellett alkalmazhatók azon iparághoz tartozó gyárakban, melyek egészségteleneknek vagy veszélyeseknek nyilvánítottak és egyáltalán csak oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt és testi fejlődésüket nem gátolja.

Az egészségtelen és a veszélyes iparágak lajstromát a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeletben fogja megállapítani; ezen rendeletben egyszersmind azon föltételek is meghatározandók lesznek, melyeknek megtartásával 16 éven aluli munkások ily iparágakban vagy azok némelyikében alkalmazást nyerhetnek.

Nők születésük után négy hétig szerződésileg kötelezett munkájuk teljesítése alól, a szerződés megszűnése nélkül, felmentvők.

117. §.

A munkásoknak munkaközben úgy délelőtt, mint délután fél-fél órai, délben pedig 1 órai szünidő engedendő.

Azon gyárakban, melyekben a munka éjjel-nappal foly, a gyáros az éjjeli munkára alkalmazott munkások kellő felváltásáról köteles gondoskodni.

A nappali munkát reggeli 5 óra előtt kezdeni és esti 9 órán túl kiterjeszteni nem szabad.

118. §.

A gyáros köteles munkása bérét készpénzben és pedig — ha máskép nem egyezkedett — hetenkint kifizetni.

Árúkat és szeszes italokat munkásainak nem hitelezhet. Lakással, tüzifával, földhaszonélvezettel, rendes élelmezéssel, orvossággal, orvosi segélyvel azonban a munkást, ha ez beleegyezik, elláthatja s az értük járó összegeket a bérfizetés alkalmával béréből levonhatja. Ugyanezen feltétel alatt láthatja el a gyáros a munkást a gyárában készülő cikkek előállítására szükséges szerszámokkal és anyagokkal is, ha ezeket szerződés szerint a munkás sajátjából tartozik megszerezni.

119. §.

Oly árúkért való követelések, melyek a munkásoknak az előbbi §-ban foglalt tilalom daczára hitelezettek, a gyártulajdonos által sem törvény útján nem érvényesíthetők, sem beszámítás tárgyát nem képezhetik.

120. §.

Oly szerződések, melyek a 118. és 119. §§. rendelkezéseivel ellenkeznek, kötelező erővel nem bírnak.

Hasonlóul érvénytelenek a gyáros és munkás közt történt oly megállapodások, melyek szerint ez utóbbi szükségletét bizonyos eladási telepekből szereint, vagy bérének egy részét más czélokra, mint a munkások sorsának javítására fordítani köteles.

121. §.

Az iparhatóság köteles a gyárakat kiküldöttje által évnegyedenként legalább egyszer megsejmléltetni s a törvény rendelkezéseinek megtartásáról meggyőződést szereint.

E vizsgálatok eredményéről évenként legalább egyszer a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek ki-merítő jelentés teendő.

Ezen kívül a fővárosban és nagyobb számu gyárakkal bíró vidékeken a gyárak megvizsgálásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter külön közegeket is bizhat meg.

E közegeknek alkalmazása a rendes évi költségvetéssel kapcsolatban, kellő indokolással terjesztendő a törvényhozás helybenhagyása alá.

A gyárak megvizsgálásával megbízott hatósági közegek jelentései megfelelő alakban évenként nyilvánosságra hozandók.

Az ipartestületekről.

126. §.

Az ipartestület célja: az iparosok közt a rendet és az egyetértést fentartani; az iparhatóságnak az iparosok közt fentartandó rendre irányuló működését támogatni, az iparosok érdekeit előmozdítani s őket haladásra ser-
tenteni.

Ez okból gondoskodik arról:

- a) hogy az iparosok és segédek közt rendezett viszonyok álljanak fenn;
- b) hogy a tanoncok ügye rendeztessék;
- c) hogy az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére békéltető működés biztosíttassék;
- d) hogy segélypénztárak létesüljenek;
- e) hogy az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakítása által előmozdítsa;
- f) hogy a hatóságokat az ipartügy tekintetében kellőleg tájékoztassa.

127. §.

Az ipartestület a hozzátartozó iparosokra és segéd-személyzetükre nézve az elsőfoku iparhatóságnak a jelen törvény III. fejezete A), B), C) betűk alatt meghatározott teendőit végzi.

Mindazon esetekben, amidőn az ipartestület tudomására jut annak, hogy az említett fejezet határozatai ellen a testülethez tartozók oly mulasztást vagy cselekvést követtek el, mely a jelen törvény VI. fejezete értelmében büntetendő, az esetet véleménye kíséretében további eljárás végett az iparhatósághoz átteszi.

Az iparhatóságnak ily ügyekben hozott határozata az ipartestülettel is közlendő, amely az ellen 15 nap alatt felelbezhet.

140. §.

Az iparosok és segédek közti viszony, nemkülönben a tanoncok ügyeinek rendezése végett a testületek általánosan kötelező szabályok létrehozatala czéljából javaslatot terjeszthetnek elő, a törvényhatóságához, a mely azokat az elsőfoku iparhatóság és illetékes ipar- és kereskedelmi kamara meghallgatása után, úgy mint a törvényhatósági szabályrendeletet tárgyalja s hozzájárulás esetén, jóváhagyás végett, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti.

A szabályrendelet végrehajtása a testületet illeti, a mely azonban a szabályrendeletben megjelölt büntetés alá eső mulasztások vagy cselekvények esetén, a 127. §. szerint jár el.

141. §.

Minden ipartestület kebelében az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére (176. §.) iparosok- és segédekből külön békéltető bizottság szervezendő.

A békéltető bizottság iparos tagjai a testületi előljáróság tagjai. A békéltető bizottság segédtagjai a testülethez tartozó iparosok összes segédei által, az e czélból az iparhatósági biztos által összehívott és elnöklele mellett megtartandó választó ülésen választott segédek.

A békéltető bizottság működésénél, az iparhatósági biztos elnöklele mellett, a bizottság iparos tagjai és segédtagjai egyenlő számban tartoznak jelen lenni.

A békéltető bizottság mindenekelőtt a felek kibékítését megkísérli; ha ez nem sikerül, szótöbbséggel határoz. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt.

Határozatait szükség esetén az iparhatóság hajtja végre.

A határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat kihirdetésétől 8 nap alatt igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni, mi által azonban a határozat végrehajtása nem gátoltatik. (176. §.)

A békéltető bizottság eljárását külön alapszabályok határozzák meg.

Ezen alapszabályokat a békéltető bizottság összes iparos- és segédtagjai, az e czélból az iparhatósági biztos

által egybehívott és elnöklele mellett megtartandó ülésben állapítják meg. Az így elfogadott alapszabályokat a törvényhatóság a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg leendő jóváhagyás végett bemutatni köteles.

142. §.

Addig is, míg általában a segédek és gyármunkások segélyzési ügye külön törvény által rendeztetik, a testülethez tartozó iparágak segédeinek segélypénztárai tekintetében a következő határozatok irányadók.

Segélypénztárak létesítését a békéltető bizottság segédtagjainak választására összehívott ülésen (141. §.) a segédek többsége határozza el.

Ezen határozat alapján a békéltető bizottság összes iparos- és segédtagjal, az e végből az iparhatósági biztos által egybehívott és elnöklele alatt megtartandó ülésben a segélypénztár alapszabályait megállapítják.

Ez alapszabályokban meg kell határozni:

- a) mily pénzekből és járulékokból alakítandó a segélypénztár;
- b) mely esetekben van a segédnek igénye segélyre; és
- c) mi a segélynek legnagyobb mérve, a melyre a segédnek igénye van.

143. §.

A segédektől követelhető hozzájárulás nem lehet nagyobb, mint heti bérük 3 százaléka. Ez a hozzájárulás hetenkint szedendő be, illetőleg az iparos által a segélypénztár számára beszolgáltatandó.

Az iparos minden egyes segédje után a segélypénztárhoz hozzá tartozik járulni; a hozzájárulási összeg azonban az alapszabályok szerint a segédre nézve megszabott járulék harmadrészét meg nem haladhatja.

A segélypénztárból nyerendő segélydíjak sem végrehajthatólag le nem foglalhatók, sem másra át nem ruházhatók.

A felvett segélydíjakról a segélypénztárba beszolgáltatott nyugtatványok bélyegmentesek.

144. §.

Összebeszélés folytán bekövetkezett munkaszünetelés esetén, a segélypénztár a munkaszünetelés tartama alatt az

összebeszélésben résztvevő segédnek — igazolt betegség esetén kívül — segélyt nem adhat.

145. §.

A segélypénztár kezelésében az iparosok és a segédek egyenlő számban vesznek részt.

A segélypénztár kezelő bizottságának elnöke az ipartestület elnöke.

146. §.

A segélypénztárak nem tekintetnek szövetkezeteknek; alapszabályaik a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által a belügyi miniszterrel egyetértőleg hagyatnak jóvá és kezelésük a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által ellenőriztetik.

Az ipartársulatokról.

149. §.

Ugyanazon vagy különböző ipart egy vagy több községben önállóan gyakorló iparosok, közös érdekeik előmozdítása végett, ipar- (kereskedő-) társulatokká egyesülhetnek.

Az ipartársulatok tagjai közé a segédek és gyári munkások is felvehetők.

150. §.

Minden ipartársulatnak alapszabályokkal kell birnia melyeket az alakulás előtt az illető törvényhatóság útján a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek bemutatni köteles.

Az alapszabályokba felveendő a társulatba való belépés feltételei, melyek közt azonban iparbeli vizsgálatnak letétele elő nem fordulhat; a tagok jogai és kötelességei, a tagok járulékainak felcsusa s az elmulasztott fizetés következményei, a társulat felosztásának vagy más ipartársulatba beolvadásának esetei, továbbá a kilépés feltételei, a társulati eljárásnak mikénti összeállítás és hatásköre, végre a társulati vagyonnak kezelési módját, a társulat felosztása esetében a társulati vagyonnak közhasznu és kijelölt iparczelokra fordítását szabályozó határozatok.

Ha a bemutatott alapszabályok a törvénynek megfelelőnek, azok ellen kifogás nem tehető.

151. §.

Az alapszabályok nem tartalmazhatnak olyat, mi által az egyes tagok az ezen törvény alapján őket megillető jogok tetszés szerinti gyakorlásában megszoríthatnának vagy akadályozhatnának.

152. §.

Ipartársulatba való belépésre egy iparos (segéd- vagy gyári munkás) sem kényszeríthető.

A kilépő tag a társulati kapcsolatból folyó javadalmakra és a társulati vagyonra igényt nem tarthat.

A kihágásokról és ezek büntetéséről.

157. §.

40 koronától 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanoncok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velők való bánásmódot szabályozó rendeleteit áthágja, vagy a segéd-személyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességeit nem teljesíti;

b) azon iparos vagy gyáros, ki a munkások bérét árczikkekben szolgáltatja ki, vagy más szabályellenes eljárás által a munkásokat károsítja;

c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet nélkül (90. §.) fogad fel;

d) a ki czegén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek. (58. §.)

159. §.

Azon segédet vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozhatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezenfelül még 40 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

162. §.

Összebeszélések, melyekkel az iparosok azt czélozzák, hogy üzletük félbeszakítása, vagy a munkások, illetőleg segédek elbocsátása által, ezeknek terhebb munkafeltételeket szabjanak, különösen azoknak bérüket leszállítsák; vagy melyekkel a munkások, illetőleg segédek oda törekésznek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki; ugyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása czéloztatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azoknak károsítása, a kik azokkal szakitának — jogérvénynyel nem birnak.

163. §.

Mihelyt ily összebeszélések az iparhatóság értésére jutnak, megszüntetésükre békéltető bizottság alakítását rendeli el, illetőleg a testülethez tartozó iparágaknál a testüle békéltető bizottságát (141. §.) eljárásra utasítja.

A békéltető bizottság az illető iparág önálló iparosai és segédei által külön-külön választott hat iparosból és hat segédből, illetőleg a testület békéltető bizottságánál a bizottság hat iparos tagjából és hat segéd-tagjából áll.

A bizottság elnöke az elsőfoku iparhatóság, illetőleg annak elnöke; jegyzője az iparhatóság által kirendelt jegyző.

A bizottság a megválasztás után azonnal összeül és a megbékéltetés iránt tanácskozik.

164. §.

A ki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése, vagy foganatosítása czéljából a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg segédeket szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés vagy tetteges bántalmazás által akadályozza vagy akadályozni törekszik; az, a mennyiben a büntető törvényszék szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, 600 kor.-ig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntethető.

65. 308

RIPPL-RÓNAI MÚZEUM
KAPOSVÁR
Telefon: 23-74. — Postafiók: 70.

Székely Miklós

munkakönyve.

(Folyószámmal ellátott 48 oldallal.)

Ezen munkakönyv ára:

bélyeg	15 kr.	} összesen 23 kr.
nyomatás és kiállítás.	8 kr.	

Budapest, 1884.

Ezen munkakönyv száma 376.

A munkakönyv tulajdonosának:

Születési helye:

Szék

község

Székmegye
kerületMagyar

ország.

Illetékességi helye:

Szék

község

Székmegye
kerületMagyar

ország.

Kiallított a Magyarországi
iparhatóság által.

1884. évi

Nov.

hó

24 napján.Viktor Kovács
iparhatósági tisztviselő.

Jegyzet. A ki hamis munkakönyvet készít vagy készített, avagy valódi munkakönyvét tartalmának megváltoztatása által meghamisítja, a közokirat hamisításának büntetést követi el és az 1878: V. t.-cz. 391. §-a értelmében, 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Személyleírás.

A munkakönyv tulajdonosának:

Születési éve:

1864.

Vallása:

Római,

Termete:

Magyar

Arcza:

szép

Szeme:

szők

Szemöldöke:

gönc, fin

Orra:

szép

Szája:

szép

Fogai:

gönc, fin

Haja:

szép

Szakála:

szép

Különös ismertető jelei:

szép

Foglalkozása:

szép

Ezen munkakönyv az 1884. évi XVII. t.-cz. 101. §-a értelmében a következő okmányok alapján állított ki:

Magyarországi
iparhatóság

A munkaadó neve, foglalkozása	A munká- kaba- lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglal- kozása	A munká- kából kilépés napja
1	2	3	4
Vérk Terencz Csimmaria	1885 Szeptember	Csimma- ria segéd	December
Rute János Csimmaria	1885 Szeptember	segéd	28/29
Rute János Csimmaria	1885 December	segéd	28/29

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munka- viszonyban be- állott változásról
	által tett be- jegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8
1750 kesziki	1885. december 28.		
Peter 270	1885 26/27		

4/59 6

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalkozása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4
Warga József szomszédia Móhári	1886 febr 7	szomszédia szeged	1886 május 5
Karga József szomszédia Móhári	keten hínt		
Gótsz János szeged	május hó 24 en 1886	segéd	1886 júl 27

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munkaviszonyban beállott változásról
	által tett bejegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8
keten 1886 14 gótsz szeged előzet	1886. 11. 11 Május 5 en	Warga József szomszédia Móhári	Lengyel Móhári
Gótsz János	május hó 24 en 1886	Gótsz János	szegedi jelentés 1886 11

A segédekről.

88. §.

Az iparos és segéde közötti viszony szabad egyezkedés tárgya.

A szerződés, ha a felek másképp nem egyeztek, csak 1 heti próbaidő eltelte után válik kötelező erejűvé.

89. §.

Az iparos segédétől, ha másként nem egyezkedtek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kívánhat, és ezt is csak oly mérvben, mely a segéd testi alkotásának és erejének megfelel.

Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.

90. §.

Az iparos oly segédet fel nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszűnését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszűnik (108. §.) — nem igazolja.

A ki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért.

91. §.

Minden segéd, szerződési kötelezettségének teljesítése mellett szabadon kereshet magának munkát; maga választhat és változtathat helyet és pedig akár iparosnál, akár gyárosnál, akár más vállalkozónál.

92. §.

A munkaadó és segéde közötti viszony, ha másképpen nem egyezkedtek, vagy ha gyárakban a munkarend (113. §.) másképpen nem intézkedik, 15 napi felmondással felbontható.

Kereskedősegédek tekintetében a felmondás határideje szerződési megállapodás hiányában hat hét.

Fontosabb teendővel megbízott iparos- vagy kereskedősegédek, jelesen a nagy iparvállalatoknál vagy gyárakban vagy kereskedői üzletekben mint könyvvezetők, pénztárnokok, üzletvezetők, utazók, raktárnokok, stb. alkalmazottak tekintetében a felmondás határideje három hónap.

93. §.

Habár kellő időben történt is a felmondás, azon segéd, ki darabszámra fizettetik, addig nem léphet ki, míg az átvett munkát a szerződésnek megfelelőleg be nem fejezte, valamint az sem, ki a munkabérére kapott előleget le nem dolgozta, vagy meg nem térítette.

94. §.

A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható:

a) ha nyeresémvágyból eredő bűncselekményt követ el;

b) ha az iparos, helyettese, vagy az iparos egyik családtagja ellen tetteleges bántalmazást vagy súlyos becsületsértést követ el, kötelességei teljesítését makacsul megtagadja, vagy ha az iparos akarata ellenére egy egész munkanapon át igazolatlanul szünetel;

c) ha megintés daczára a ház vagy az üzlet biztonságát vigyázatlansága által veszélyezteti;

d) ha 3 napnál tovább tartó szabadságvesztés-büntetés alá kerül;

e) ha a szerződésileg elvállalt munka teljesítésére képtelen;

f) ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenved;

g) ha az iparos bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti;

h) ha a kereskedősegéd főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik;

Az e) és f) pontokban elősorolt esetek bekövetkezése miatt elbocsátott segéd netaláni kárpótlási igénye, a szerződés és a fennálló törvények alapján ítélendő meg.

95. §.

A segéd felmondás nélkül azonnal kiléphet:

a) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családjá tagjait tetteleg bántalmazzák, ellene vagy ellenük becsületsértést követnek el;

b) ha az iparos szerződési kötelességeit nem teljesíti;

c) ha darabszámra dolgozik, és az iparos őt folytonosan munkával ellátni nem képes;

d) ha a munka folytatásánál egészsége vagy élete veszélyeztetve van;

e) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családjá tagjait erkölcselenségre vagy törvényellenes tette csábítják.

96. §.

Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi tengerész, vagy honvéd segédnek áll be, s a katonai hatóság által behivatik, a munkaszerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszűnik.

Ugyanez áll azokra nézve is, kik ujoncz-állítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben, ha a tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a munkaszerződést meg nem szünteti, de a gyakorlat idejére munkabér nem jár.

97. §.

Az iparos, ki segédét törvényes ok nélkül a felmondás határidejének eltelte előtt elbocsátja, köteles neki kilépése előtt azon bért vagy egyéb illetményt, melyet a felmondási határidő alatt élvezett volna, egyszeresen, és ha a segédnek munkabérén kívül ellátása is volt, kétszeresen megadni.

98. §.

Azon iparos, ki segédeit lakással is ellátja, e célra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni.

A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszínén, a tisztí orvos közbejöttével vizsgálándók meg és haladék nélkül orvoslandók.

99. §.

Minden segédnek munkakönyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítás módzatait a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster a belügyi minsterrel egyetértőleg, rendeleti uton állapítja meg.

A munkakönyvben a segédek erkölcsi magaviseletére és minősítésére vonatkozó megjegyzéseknek vagy jeleknek helye nem lehet.

A jelen törvénynek a segédekre és a gyári munkásokra vonatkozó szakaszai a munkakönyvben lenyomatandók.

Kereskedő-segédeknek, valamint fontosabb teendőkkal megbízott iparos-segédeknek, jelesen: a könyvvivők, pénztárnokok, munkavezetőknek, — munkakönyvre nincs szükségük.

Mely segédek esnek e fontosabb teendőkkal megbízott segédek közé, azt kétség esetében az iparhatóság határozza meg.

100. §.

A munkakönyvet az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése után azon első fokú iparhatóság adja ki, melynek területén az ipartelep fekszik, melyhez a segéd szegődik.

101. §.

Munkakönyv annak adandó:

a) ki jelen törvény életbeléptekor tényleg mint segéd iparosnál munkában áll;

b) ki iparhatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy tanonczidejét befejezte;

c) ki élte 15-ik évét betöltötte és gyakorlati ipariskolát bevégzett;

d) ki élte 15-ik évét betöltötte és igazolja azt, hogy iparosnál munkába mint segéd felvétetik;

e) ki igazolja azt, hogy gyárban mint munkás felvétetik.

102. §.

A kiállított munkakönyvekről minden első fokú iparhatóság folyó számmal ellátott pontos jegyzéket tartozik vezetni.

Ezen folyó szám a könyvre is ráirandó.

103. §.

A munkábalépés alkalmával az iparos a könyvet a segéd-től átveszi, és a segéd alkalmazását a munkakönyv bemutatásával legkésőbb két hét alatt az iparhatóságnak bejelenti.

104. §.

A segédnek munkából kilépése alkalmával az iparos köteles a munkakönyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni, és a segéd kívánatára a fennállott szerződési viszony megszüntéről és a segéd magaviseletéről az igazságnak megfelelő külön bizonyítványt adni.

105. §.

Ha a munkakönyv elvesz, ez azon esetben, midőn a segéd ugyanazon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. Az iparhatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti (esetleg a rendőri közlönyben is) s ha az elvesztés iránt kétség nem maradt fenn, új könyvet állít ki, melyre feljegyzi hogy: „másodlat”.

Midőn pedig a segéd nem azon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, köteles munkakönyvének elvesztését azonnal bejelenteni azon iparhatóságnak, melynek területén akkor tartózkodik. Az iparhatóság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest körözteti, s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az új (másodlat) munkakönyvnek kiadására azon iparhatóságot keresi meg, mely az elvesztett könyvbe az utolsó feljegyzést eszközölte.

Az iparhatóság a segédnek az elvesztés megtörtént bejelentéséről igazolványt ad, a mely addig, a míg az új (másodlat) munkakönyv kiállítható, munkakönyv gyanánt szolgál.

Ha a munkakönyv elszakadt, vagy más oknál fogva használhatatlanná vált, avagy ha a segéd másodlatot kíván, új (másodlat) munkakönyv állítandó ki.

Ha végre a munkakönyv egészen megtelt, az illetékes hatóság újat állít ki s benne megjegyzi, hogy az az előbbi munkakönyvnek folytatása.

Az iparhatóság az illető lajstromban (109. §.) kitünteti az okot, a mely az új munkakönyv, vagy a másodlat kiállí-

tására szolgált, és az eredeti munkakönyvet legalább egy éven át megőrzi.

106. §.

A munkakönyvet mindaddig, míg a segéd munkában áll, az iparos megőrzi, tartozik azonban kívánatra arról, hogy a munkakönyv nála van, elismervényt adni.

A munkából kilépéskor az iparos a kilépést az iparhatóságnak bejelenti s a munkakönyvet a kilépő segédnek átadja.

107. §.

A segéd munkaviszonyában beálló minden változás a munkakönyvben az iparhatóság által igazolandó.

Ha a munkában állás hosszabb betegség vagy más körülmények által megszakíttatik, e körülmény a segéd által történt igazolás után a munkakönyvbe az iparhatóság által feljegyzendő.

Az iparhatóság által igazolt minden adat egyuttal az általa vezetett lajstromba is feljegyzendő.

108. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparoshoz szerződötteni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kívánatára elbocsátási bizonyítványt köteles adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bír.

109. §.

Az iparhatóság a területén alkalmazott segédekről lajstromot vezet.

E lajstromba kiteendő:

- a) a segéd neve és foglalkozása;
- b) munkakönyvének száma;
- c) az iparos neve, lakása és foglalkozása, a kinél alkalmazva van;
- d) a munka-viszony megkezdése;
- e) a munka-viszony megszünte.

110. §.

A törvény kihirdetése után hat hónap alatt minden iparos tartozik segédeit a lajstromba bevezetés s munkakönyv-kiállítás végett az iparhatóságnak bejelenteni.

A gyári munkásokról.

111. §.

Az iparos-segédekről szóló 88—110. §§. rendeletei a gyári munkásokra is kiterjednek.

112. §.

A gyáros köteles összes munkásairól jegyzéket vezetni, abba minden munkás nevét, születésének évét és helyét, foglalkozását és bérét beiktatni, s e jegyzéket az iparhatóságnak kívánatára akármikor előmutatni.

113. §.

A műhelyekben munkarendnek kell kifüggesztve lenni, melybe következők veendőek fel:

a) a dolgozó-személyzet különféle osztályzata és foglalkozása, jelesen a nők és gyermekek alkalmazásának módzata, tekintettel testi erejükre és ez utóbbiak iskolai kötelezettségére;

b) a munkaidő tartama;

c) a leszámolás idejére és a munkabér kifizetésére vonatkozó határozmányok;

d) a felügyelő egyének jogai;

e) a munkásokkal való bánásmód megbetegedés vagy szerencsétlenség eseteiben;

f) a munkarend áthágóira szabott pénzbírságok;

g) a felmondás határideje és azon esetek, melyekben a szerződési viszony azonnal felbontható.

A munkarend nem tartalmazhat semmi olyant, a mi a törvény rendelkezéseivel ellenkezik.

A munkarend az iparhatóság által láttamozandó.

114. §.

Minden gyáros köteles gyárában saját költségén mindazt létesíteni és fentartani, a mi, tekintettel az iparüzlet és telep minőségére, a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál. (30. §.)

115. §.

Tekintettel a fennálló népoktatási törvényekre is: 10. éven aluli gyermekeket épen nem, a 10. évet meg-

haladott, de a 12. évet még el nem érteket csak az iparhatóság engedélye mellett szabad gyárakban munkára alkalmazni.

Az engedély csak akkor adandó meg, ha vagy az iskola rendes látogatása a gyárban való alkalmazással megegyeztetetőknek mutatkozik, vagy a gyáros részéről külön iskolák felállításával a gyermekek oktatásáról az iskola-hatóság rendeletei szerint kellő gondoskodás történik.

Kik a 12. éves kort meghaladták, de a 14. éves életkort még be nem töltötték, gyári munkában naponként csak 8 óra hosszat foglalkoztathatók.

Oly ifjak, kik a 14. éves életkort betöltötték, de a 16. évet még el nem érték, naponként csak 10 órai munkaidőre alkalmazhatók.

Ezen törvény 62. §-ának b) pontja, valamint a tanoncok éjjeli munkájáról szóló 65. §-a a 16. éven aluli gyári munkásokra is kiterjesztetik.

116. §.

A 16. évet még be nem töltött munkások vagy épen nem, vagy csak bizonyos föltételek mellett alkalmazhatók azon iparágához tartozó gyárakban, melyek egészségteleneknek vagy veszélyeseknek nyilvánítottak és egyáltalán csak oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt, és testi fejlődésüket nem gátolja.

Az egészségtelen és a veszélyes iparágak lajstromát a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeletben fogja megállapítani; ezen rendeletben egyszersmind azon föltételek is meghatározandók lesznek, melyeknek megtartásával 16. éven aluli munkások ily iparágakban vagy azok némelyikében alkalmazást nyerhetnek.

Nők szülés után négy hétig szerződésileg kötelezett munkájuk teljesítése alól, a szerződés megszűnése nélkül felmentvők.

117. §.

A munkásoknak munkaközben úgy délelőtt, mint délután, fél-fél órai, délben pedig 1 órai szünidő engedendő.

Azon gyárakban, melyekben a munka éjjel-nappal foly, a gyáros az éjjeli munkára alkalmazott munkások kellő felváltásáról köteles gondoskodni.

A nappali munkát reggeli 5 óra előtt kezdeni és esti 9 órán túl kiterjeszteni nem szabad.

118. §.

A gyáros köteles munkása bérét készpénzben és pedig — ha másképp nem egyezkedett — hetenkint kifizetni. Árúkat és szeszes italokat munkásainak nem hitelezhet.

Lakással, tüzifával, földhaszonélvezettel, rendes étellemezéssel, orvossággal, orvosi segélylyel azonban a munkást, ha ez beleegyező, elláthatja s az értük járó összegeket a bérfizetés alkalmával béréből levonhatja. Ugyanezen feltétel alatt láthatja el a gyáros a munkást a gyárában készülő cikkek előállítására szükséges szerszámokkal és anyagokkal is, ha ezeket szerződés szerint a munkás sajátjából tartozik megszerezni.

119. §.

Oly árúkért való követelések, melyek a munkásoknak az előbbi §-ban foglalt tilalom dacára hitelezettek, a gyártulajdonos által sem törvény útján nem érvényesíthetők, sem beszámítás tárgyát nem képezhetik.

120. §.

Oly szerződések, melyek a 118. és 119. §§. rendeleteivel ellenkeznek, kötelező erővel nem bírnak.

Hasonlóul érvénytelenek a gyáros és a munkás között történt oly megállapodások, mely szerint ez utóbbi szükségletét bizonyos eladási telepekből szerezni, vagy bérének egy részét más célokra, mint a munkások sorsának javítására fordítani köteles.

121. §.

Az iparhatóság köteles a gyárakat kiküldöttje által évnegyedekenként legalább egyszer meg szemléltetni, s a törvény rendeleteinek megtartásáról meggyőződést szerezni.

E vizsgálatok eredményéről évenként legalább egyszer a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek kimerítő jelentés teendő.

Ezen kívül a fővárosban és nagyobb számú gyárakkal bíró vidékeken a gyárak megvizsgálásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter külön közegeket is bizhat meg.

E közegeknek alkalmazása a rendes évi költségvetéssel kapcsolatban, kellő indokolással terjesztendő a törvényhozás helybenhagyása alá.

A gyárak megvizsgálásával megbízott hatósági közegek jelentései megfelelő alakban évenként nyilvánosságra hozandók.

Az ipartestületekről.

126. §.

Az ipartestület célja: az iparosok közt a rendet és az egyetértést fentartani; az iparhatóságnak az iparosok közt fentartandó rendre irányuló működését támogatni, az iparosok érdekeit előmozdítani s őket haladásra serkenteni.

Ez okból gondoskodik arról:

- a) hogy az iparosok és segédek közt rendezett viszonyok álljanak fenn;
- b) hogy a tanoncok ügye rendeztessék;
- c) hogy az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére békéltető működés biztosíttassék;
- d) hogy segélypénztárak létesüljenek;
- e) hogy az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakítása által előmozdítsa;
- f) hogy a hatóságokat az iparügy tekintetében kellőleg tájékoztassa.

127. §.

Az ipartestület a hozzátartozó iparosokra és segéd-személyzetükre nézve az elsőfokú iparhatóságnak a jelen törvény III. fejezete A), B), C) betűk alatt meghatározott teendőit végzi

Mindazon esetekben, a midőn az ipartestület tudomására jut annak, hogy az említett fejezet határozatai ellen a testülethez tartozók oly mulasztást vagy cselekvést követtek el, mely a jelen törvény VI. fejezete értelmében büntetendő, az esetet véleménye kíséretében további eljárás végett az iparhatóságához átteszi.

Az iparhatóságoknak ily ügyekben hozott határozata az ipartestülettel is közlendő, a mely az ellen 15 nap alatt felelbezzhet.

140. §.

Az iparosok és segédek közti viszony, nemkülönben a tanoncok ügyeinek rendezése végett a testületek általánosán

kötelező szabályok létrehozatala céljából javaslatot terjeszhetnek elő a törvényhatósághoz, a mely azokat az első fokú iparhatóság és illetékes ipar- és kereskedelmi kamara meghallgatása után, úgy mint a törvényhatósági szabályrendeletet tárgyalja s hozzájárulás esetén, jóváhagyás végett a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti.

A szabályrendelet végrehajtása a testületet illeti, a mely azonban a szabályrendeletben megjelölt büntetés alá eső mulasztások vagy cselekmények esetén, a 127. §. szerint jár el.

141. §.

Minden ipartestület kebelében az iparosok és a tanoncok vagy a segédek közt felmerülő surlódások és vitás kérdések elintézésére (176. §.) iparosok- és segédekből külön békéltető bizottság szervezendő.

A békéltető bizottság iparos tagjai a testületi eljáráság tagjai. A békéltető bizottság segédtagjai a testülethez tartozó iparosok összes segédei által az e célból az iparhatósági biztos által összehívott és elnökle mellett megtartandó választó ülésen választott segédek.

A békéltető bizottság működésénél az iparhatósági biztos elnökle mellett a bizottság iparos tagjai és segédtagjai egyenlő számban tartoznak jelen lenni.

A békéltető bizottság mindenekelőtt a felek kibékítését megkísérli; ha ez nem sikerül, szótöbbséggel határoz. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt.

Határozatait szükség esetében az iparhatóság hajtja végre.

A határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat kihirdetésétől 8 nap alatt igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni, mi által azonban a határozat végrehajtása nem gátoltatik. (176. §.)

A békéltető bizottság eljárását külön alapszabályok határozzák meg.

Ezen alapszabályokat a békéltető bizottság összes iparos- és segédtagjai, az e célból az iparhatósági biztos által egybehívott és elnökle mellett megtartandó ülésben állapítják meg. Az így elfogadott alapszabályokat a törvényhatóság a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg leendő jóváhagyás végett bemutatni köteles.

142. §.

Addig is, míg általában a segédek és gyármunkások segélyzési ügye külön törvény által rendeztetik, a testülethez tartozó iparágak segédeinek segélypénztárai tekintetében a következő határozatok irányadók.

Segélypénztárak létesítését a békéltető bizottság segédtagjainak választására összehívott ülésen (141. §.) a segédek többsége határozza el.

Ezen határozat alapján a békéltető bizottság összes iparos- és segédtagjai, az e végből az iparhatósági biztos által egybehívott és elnökle alatt megtartandó ülésben a segélypénztár alapszabályait megállapítják.

Ez alapszabályokban meg kell határozni:

- a) mily pénzekből és járulékokból alakítandó a segélypénztár;
- b) mely esetekben van a segédnek igénye segélyre;
- c) mi a segély legnagyobb mérve, a melyre a segédnek igénye van.

143. §.

A segédektől követelhető hozzájárulás nem lehet nagyobb, mint heti bérük 3 százaléka. Ez a hozzájárulás hetenkint szedendő be, illetőleg az iparos által a segélypénztár számára beszolgáltatandó.

Az iparos minden egyes segédje után a segélypénztárhoz hozzá tartozik járulni; a hozzájárulási összeg azonban az alapszabályok szerint a segédre nézve megszabott járulék harmadrészét meg nem haladhatja.

A segélypénztárból nyerendő segélydíjak sem végrehajtásilag le nem foglalhatók, sem másra át nem ruházhatók.

A felvett segélydíjakról a segélypénztárba beszolgáltatott nyugtatóványok bélyegmentesek.

144. §.

Összebeszélés folytán bekövetkezett munkaszünetelés esetén, a segélypénztár a munkaszünetelés tartama alatt az összebeszélésben résztvevő segédnek — igazolt betegség esetén kívül — segélyt nem adhat.

145. §.

A segélypénztár kezelésében az iparosok és a segédek egyenlő számban vesznek részt.

A segélypénztár kezelő bizottságának elnöke az ipar-testület elnöke.

146. §.

A segélypénztárak nem tekintetnek szövetkezeteknek; alapszabályaik a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster által a belügyi minsterrel egyetértőleg hagyatnak jóvá s kezelésük a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster által ellenőriztetik.

Az ipartársulatokról.

149. §.

Ugyanazon vagy különböző ipart egy vagy több községben önállóan gyakorló iparosok, közös érdekeik előmozdítása végett ipar- (kereskedő-) társulatokká egyesülhetnek.

Az ipartársulatok tagjai közé a segédek és gyári munkások is felvehetők.

150. §.

Minden ipartársulatnak alapszabályokkal kell bírnia, melyeket az alakulás előtt az illető törvényhatóság utján a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minsternek bemutatni köteles.

Az alapszabályokba felveendők a társulatba való belépés-feltételei, melyek közt azonban iparbéli vizsgálatnak letétele elő nem fordulhat; a tagok jogai és kötelességei, a tagok járulékainak kulcsa s az elmulasztott fizetés következményei, a társulat felosztatásának vagy más ipartársulatba beolvadásának esetei, továbbá a kilépés feltételei, a társulati elöljáróságnak mikénti összeállítás és hatásköre, végre a társulati vagyonnak kezelési módját, a társulat felosztatása esetében a társulati vagyonnak közhasznú és kijelölt iparcélokra fordítását szabályozó határozatok.

Ha a bemutatott alapszabályok a törvénynek megfelelnek, azok ellen kifogás nem tehető.

151. §.

Az alapszabályok nem tartalmazhatnak olyat, mi által az egyes tagok az ezen törvény alapján őket megillető jogok tetszés szerinti gyakorlatában megszoríthatnának vagy akadályoztathatnának.

152. §.

Ipartársulatba való belépésre egy iparos (segéd- vagy gyári munkás) sem kényszeríthető.

A kilépő tag a társulati kapcsolatból folyó javadalmakra és a társulati vagyonra igényt nem tarthat.

A kihágásokról és ezek büntetéséről.

157. §.

20 frttól 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanoncok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velök való bánásmódot szabályozó rendeleteit áthágja vagy a segéd-személyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességeit nem teljesíti;

b) azon iparos vagy gyáros, ki a munkások bérét árúczikkokban szolgáltatja ki, vagy más szabályellenes eljárás által a munkásokat károsítja;

c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad fel;

d) a ki czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek. (58. §.)

159. §.

Azon segédet vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezenfelül még 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

162. §.

Összebeszélések, melyekkel az iparosok azt czélozzák, hogy üzletük félbeszakítása, vagy a munkások, illetőleg segéd-

dek elbocsátása által, ezeknek terhesebb munkafeltételeket szabjanak, különösen azoknak bérüket leszállítsák; vagy melyekkel a munkások, illetőleg segédek oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék, s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki; ugyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása czéloztatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azoknak károsítása, a kik azokkal szakítanak — jogérvénynyel nem birnak.

163. §.

Mihelyt ily összebeszélések az iparhatóság értésére jutnak, megszüntetésükre békéltető bizottság alakítását rendel el, illetőleg a testülethez tartozó iparágaknál a testület békéltető bizottságát (141. §.) eljárásra utasítja.

A békéltető bizottság az illető iparág önálló iparosai és segédei által külön-külön választott hat iparosból és hat segédből, illetőleg a testület békéltető bizottságánál a bizottság hat iparos-tagjából és hat segéd-tagjából áll.

A bizottság elnöke az első fokú iparhatóság, illetőleg annak elnöke; jegyzője az iparhatóság által kirendelt jegyző.

A bizottság a megválasztás után azonnal összeül és a megbékéltetés iránt tanácskozik.

164. §.

A ki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése, vagy foganatosítása céljából, a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg segédeket szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés vagy tetteleges bántalmazás által akadályozza, vagy akadályozni törekszik; az, a mennyiben a büntető törvények szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntethető.